

ΜΗΝΙΑΙΟ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑΣ

«Ω! Τῆς ψυχῆς μου...»
«Μαρούς μου στάθηκες...»

ΡΙΤΑΣ ΜΠΟΥΜΗ

«Τί ἀφέλει!»

ΕΥΑΓ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ

«Κάποιον χαμοῦ τὴν ἡδονή...»

ΛΙΑΣ ΠΡΙΟΝΙΣΤΗ

«Ὅνειρο ἦταν καὶ πάλι...»

ΝΙΚΟΥ ΤΟΥΤΟΥΝΤΖΑΚΗ

«Χθὲς ἠτοκτάνησε»

ΓΙΩΡ. ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗ

«Ἀνάθεμα»

ΑΔΚ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

«Τσοῦρκο νὰ φέγουμε»

ΣΤΕΦ. ΣΤΑΝΕΛΛΟΥ

«Ὅταν μιλάει ἡ ἀγάπη»

Γ. Θ. ΒΑΦΟΠΟΥΛΟΥ

«Ἀδελφολέγγόμενος»

ΔΗΜ. Ν. ΓΑΛΑΝΗ

«Πρὸς Κύριον»

ΤΑΚΗ ΤΣΙΑΚΟΥ ΠΕΛΑΞΟΥ

«Ἔχω μιὰ καρδιά»

ΓΙΑΝΝΗ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

«Σὰν ἓνας θόλλος»

ΚΩΣΤΑ ΚΟΦΙΝΙΟΤΗ

«Τὼν Ἀθηνῶν οἱ μιντινέττες»

ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ ΔΙΑΚΑΚΟΥ

«Τὰ λόγια σου»

Γ. ΠΕΤΡΙΑΝ

«Στιγμὴ—ὄνειρο—ἡ μοῦρα»

L. ACKERMANN

«Οἱ δυστυχισμένοι». Μετάφρ. Ἰουστίνας

ΝΤΙΜΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

«Στοχασμοί»

ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΜΑΡΚΙΝΑ

«Οἱ πεθαμένοι»

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.—ΜΙΚ. ΧΑΝΝΟΥΣΗ: (ΝΤΙΜΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ, «Ο Κόσμος των στοχασμών» ΔΕΥΤΕΡΗ ΞΑΝΘΟΥ: «Παράφωτος φωνές» Α. ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ: «Πρόξες και σίχρη» Μ. ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΥ: (ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑΣ: «Τὴ δόξα τῆς ἀγάπης» Θ. ΣΠΑΘΑΡΗ: «Στὸ πλοῦσιμα τοῦ ζωῶν» ΦΩΤΟΥ ΓΙΟΦΥΛΛΗ: (ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΕΡΖΑΚΗ: «ἀπομύκτης» ΜΟΥΣΚΗ: ΑΛΕΞΑΝΤΡΑΣ ΛΑΛΑΟΥΝΗ: «Ο ἔσχατος τοῦ Βάνηρος. Λιῶφορος συναυλιές» ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ—ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΤΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ ΜΑΣ.—ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ.—ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ.

ΧΡΟΝΟΣ Α΄
ΑΠΡΙΛΗΣ 1933

ΦΥΛΛΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΕΡΓΑΜΟΥ 17
ΑΘΗΝΑ

"ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ,"

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΕΡΓΑΜΟΥ 17
Τυπογραφεία: Τσαμαδού 41 Πειραιώς

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ἐξωτερικοῦ χρόν. 1 δολ.
Ἐσωτερικοῦ > 50 δραχ.
> ἑξάμ. 25 >
Αἴγυπτος 25 Αἰγ. γρόσια
Δωδεκάνησα 25 Λιρεττες

"LE DEPART,"

REVUE MENSUELLE LITTERAIRE
DES JEUNES ECRIVANTS

BUREAUX: ΠΕΡΓΑΜΟΥ 17
Imprimerie: Τσαμαδού 41

BONNEMENTS

Etranger pour une année 1 doll.
Interieur " 50 drach.
Egypte 25 piastres
Rodi 25 lirettes

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΑΧ. 5

ΙΔΡΥΤΕΣ
ΣΤ. ΣΤΑΝΕΛΛΟΣ-Μ. ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΥΛΗΣ
ΝΙΚ. ΑΪΒΑΛΙΩΤΗΣ

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΔΙΗΓΗΜΑ: Β. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΗ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ: Τ. ΑΓΡΑ, ΣΤ. ΔΑΦΝΗ, ΑΝΤΡΕΑ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗ, ΜΙΧ. ΧΑΝ-
ΝΟΥΣΗ, ΣΠ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ, ΓΙΑΝΝΗ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ, Γ. ΜΟΥΡΕΛΟΥ,
ΔΒΡ. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ, ΜΙΜΗ ΨΑΘΑ, ΜΑΡΙΚΑΣ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ κ. ἄ.

ΕΠΙΣΗΣ Τ' ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΗΦΙΣΜΑΤΟΣ.

Τό μεθεπόμενο φύλλο θά κυκλοφορήσῃ ἀφιερωμένο στοὺς νέους
ποὺ θάχουν βραβευθῆ.

ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ ΤΑ ΕΓΧΩΡΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Ω! ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΜΟΥ...

ὦ! τῆς ψυχῆς μου ἀνείπωτη ἀγωνία!
Ποιὸς μ' ἔχει ἔτσι βαρειά καταραστῆ;
Σὲ ποιῶν δαιμόνων δίχτυα ἔχεις πιαστῆ
φτωχή μου ἀγάπη, κι' ἔγινες μανία;

Μέσα στοῦ πάθους μου τὴν τρικυμία
σάμπως βαρκοῦλα δέρονετ' ἡ καρδιά,
δὲν ἔχει πιά τιμόνι οὔτε κοντιὰ
κι' ὄλο μακραίνει ἀπὸ τὴν παραλία.

Κι' ἐνῶ γύρω μου οὐρλιάζουν τὰ στοιχεῖα,
ἐσύ, τοῦ μαρτυροῦ μου θεατῆς,
ψηλά; πάνω ἀπ' τὸν πύργο τῆς σιωπῆς,
κνιτᾶς μὲ παγωμένη ἀδιαφορία...

ΜΑΚΡΥΑ ΜΟΥ ΣΤΑΘΗΚΕΣ...

Μακρὰ μου στάθηκες σὰν ξένος,
δὲν ὑποψιάστηκες, δὲν εἶδες,
στὸν ἐναντὸ σου ὄλος δοσμένος,
δὲ μὲ ξεγέλασες μ' ἐλπίδες.

Σ' ἔκραζ' ὁ πόθος μου ὀλοένα
κι' ὅταν μιὰ μέρα ἤρθες σιμὰ μου
ρίγησε τὸ αἷμα μου γιὰ σένα,
καὶ τὴν ψυχὴ μου ἄπλωσα χάμου.

Στην πρόσφερα γιά νά πατήσης
καί τ' ἀλαφρώτατό σου ὄχναρι,
θέλεις δέ θες νάν τήν ἀφίσης
γιά φυλαχτό της νά στό πάρη.

Μά διάβηκες θωρώντας πέρα,
χάθηκες, κι' ἔμειν' ἡ ψυχή μου,
σάμπως μάν ἀχρηστη φλογέρα
μέσα σιά βάρη μιᾶς ἐρήμου...

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

ΤΙ ΩΦΕΛΕΙ;

Τί ὠφελεῖ ἡ πολύωρη κι' ἐντατική μελέτη
τῶν τόσων πολυσέλιδων σοφῶν, ἀδερφέ, τόμων,
νά ξεπερνοῦμε τὰ ὄρια τῶν ἀνθροπίνων δρόμων
καί νά ξυπνοῦμε ἕνα πρωτ' διστακτικοί ὡς Ἀμλέτοι;

Τί ὠφελεῖ τῆς ἀγνοίας νά καταλύουμε τή χαρά
μέ μιᾶ ζωῆ ἀφιέρωμα στήν κρούα βιβλιοθήκη,
νά περιβάλλεσαι ἄκαρπα τή δυσπιστία σά μιᾶ θηλιά
καί μαρτυρίου ἰσόβιο στεφάνι αὐτῆ τῆ νίκη;

Καί, πρὸς τὸ τέλος ξαρνικά ν' ἀντιλαμβάνεσαι ὅτι
ἀπὸ μιᾶ ἀσθένεια ἀνύπαρκτη τύρανικά ὑποφέρεις,
νά ἐπιστρέφης κυκλικά στήν ἀγνοια σου τὴν πρώτη
καί θλιβερά νά πείθεσαι πὼς τίποτα δὲν ξέρεις...

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

ΚΑΠΟΙΟΥ ΧΑΜΟΥ ΤΗΝ ΗΔΟΝΗ...

Κάποιον χαμοῦ τὴν ἡδονὴν ἀχόρταγα ζητῶ,
θέλω νά σβύσω σιωπηλά, σά νά μὴν εἶχα ζήση,
κανεὶς τοῦ χάρου πίνοντας τ' ὀλόπικρο ποτὸ
νά μὴν ἀκούση πίσω μου τὴν πόρτα πού θά κλείση.

Καί τῆς ζωῆς, τῆς ἀχραντῆς ζωῆς, τὸ μυρογνάμι
νά τὸ συντριψῶ, πὼς ποθῶ, μιᾶ νύχτα τραγουδώντας,
κόβοντας, ἔτσι ἀπότομα, τῶν λογισμῶν τὴν πάλη
καθὼς θά στέκη ἡ Μοῖρα μου σέ μιᾶ γωνιά γελώντας.

ΕΥΑΓ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ

ΛΙΛΗΣ ΠΡΙΟΝΙΣΤΗ

ΟΝΕΙΡΟ ΗΤΑΝ ΚΑΙ ΠΑΕΙ...

Ἐκεῖνος πάλι τραγουδοῦσε, καί τὸ παράθυρο μισάνοιξε. Στὸ ἀπαλό
τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ φάνηκε νά γέρνη τὸ μικρὸ κεφαλάκι στηριγμένο
ἀπὸ τὸ χυτὸ λαιμὸ της, πού τελείωνε ἀπλωτά, χαδιάρικα στὸ ροδαλό της
κόρφο. Τὸ τραγοῦδι σταμάτησε γιά μιᾶ στιγμή τίς γεμάτες ἕβασια νότες
του. Σταμάτησε νά ξαναπάρη δύναμη ἀπὸ τὰ μάτια της καί δροσιᾶ ἀπὸ
τὴν πνοή της, γιά νά ἀπλωθῆ, νά ὑψωθῆ, νά φθάσῃ, καί ν' ἀγκαλιῶσῃ
τὴν λευκὴ σιὰ πού κάθε νύχτα τὸν ἐπρόσμενε. Ἐπαιρνε ζωῆ μεσ' στὸ σκο-
τάδι καί γέμιζαν τὰ στήθια του μιᾶ λησμονιά χορούμενη, πού δὲν τὴν εὐ-
ρισκε ποτέ του μπρὸς στὸν καθρέφτη οὔτε στὸ φῶς τῆς μέρας. Κριμμένος
πίσω ἀπὸ ἕνα δέντρο, κολλοῦσε καί γινόταν ἕνα μετ' τὸ σκοτεινὸ κορμὸ τοῦ.
Καί ἀπὸ κεῖ, χωρὶς νά φαίνεται, τραγουδοῦσε καί ἀφινε νά χύνεται στὴ δι-
άπλατη τῆς νύχτας ἀγκαλιά, ὅλη του ἡ ἀγάπη σὲ γλυκόλογα. Σκοροποῦσε μετ'
τὸ τραγοῦδι του μιᾶν ἀνατριχίλα ἡδονικὴ, πού ἔζωνε, ξελιγώνει, τὸ λιγρὸ
κορμὶ της πού σπαρταροῦσε ἀπὸ ἀγάπη, ἀκούγοντας ὅσα τῆς ἔλεγε τὴ νύ-
χτα ἡ γλυκεῖα λαλιά του. Καί ἔκλεινε ἡ παιδοῦλα τὰ ὀλόμαυρα μυγδαλω-
τά της μάτια, γιά νά τὸν βλέπη πῶς καλά τὸν ἀγνωστο αὐτὸν πού τῆς
στεροῦσε τὸ σκοτάδι. Ἦξαιρε ὅλη τὴν πονεμένη του ζωῆ, πού τώρα τόσες
νύχτες τῆς ξιστοροῦσε μέσα ἀπὸ τὰ τραγοῦδια του.

**

Ὁ Ἀντώνης, ἦταν ὁ πῶς ἀσημαμοῦσης καί σημαδιακός, μὰ κι' ὁ μο-
νάχοιβος γυῖος τοῦ πατέρα του. Μάννα δὲ γνώρισε τ' ἀμοιρο παιδί. Γρου-
σοῦζικο τὸν ἔλεγε στὸ σπίτι, γρουσοῦζη τὸν φωνάζανε στοὺς δρόμους.
Καί τοῦμεινε ἔπειτα γιά πολλὰ χρόνια τὸ παρατσούκλι. Τάκουγε κάθε
στιγμὴ, σὲ κάθε γειτονιά, ἀπ' τὸ σχολεῖο μέχρι τὸ σπίτι πού πῆγαινε. Εἶχε
βγάινε τὸ σχολαρχεῖο σὺν πέθανε κι' ὁ πατέρας του. Ἐμεινε μονάχος, ἀ-
πόρφανος ἀπ' τὸ χωριὸ κι' ἀπὸ τὸν κόσμο. Ἐτοίμασε ἕνα δισάκι μετ' τὰ
ροῦχα του, ἔρριξε μιᾶ τελευταία ματιὰ γύρω-τριγύρω στὴν κάμαρα πού
τοῦ θύμιζε δέκα τεσσάρω χρονῶ ζωῆ ἀνάμεσα στὸ χαμηλοτάβανο σπιτάκι
του, ἔκλεισε τὴν πόρτα, κι' ἔβανε τὸ κλειδί σὲ μιᾶ ἀπὸ τίς πολλὰς τοῦ σα-
κακιοῦ του τσέπες. Ἦτανε πρωτ', χαράματα, τὸ χωριὸ δὲν εἶχε ἀκόμα ξυ-
πνήσει, σὺν πῆρε τὸ μονοπάτι πού τὸν ἔβγαζε ἔξω σπὸν ἀνιχνιτὸ δρόμο,
πρὸς τὴν ἀγνωστὴ γι' αὐτὸν ἀκόμα πολιτεία. Ἐνα δάκρυ πούχε στεγνώ-
σει στὸ μάγουλό του ἀπὸ τὸ πρωῖνὸ δροσερὸ ἀγεράκι, τὸν ἐνοχλοῦσε σὺν
ἔβγηκε ὁ ἥλιος. Κάτι θυμήθηκε... τὸ χωριὸ, τὸ σπιτικό του κι' ἔστριψε, ἔρ-
ριξε μιᾶ τελευταία ματιὰ πίσω του. Μὰ ἦτανε τόσο μακρὰ τὸ χωριὸ, πού
τὸ σπιτάκι του δὲ φαινόταν πιά, οὔτε καί οἱ ἀνθρωποὶ πού ζοῦσανε χθὲς
ἀκόμα τριγύρω του.

Ἀνάπνευσε.

Οὔτε μιᾶ λέξη ἀνθρώπινη δὲν τὸν ἀκολουθοῦσε. Ἀνάμεσα στὸ πρωῖνὸ
ψιθύρισμα τοῦ ἀγροῦ δὲν ἦταν ὁ γρουσοῦζης. Γιά πρώτη φορὰ στὴ ζωῆ

του χαμογέλασε, ένοιωσε μέσα του μιὰ εὐχαρίστηση και μιὰ γαλήνη, και κιάθηκε πάνω σὲ μιὰ πέτρα νὰ χοῦῃ. Τὸν βόηκε τὸ λιπαῦρι, τοῦ ζέστανε τὸ κεφάλι και σηκώθη, φωρωτῶθη πάλι τὸ δισάκι και τραβήξε τὸ δρόμο τὸ μακρὸ. Βοῆθηκε ἔπειτα ἀπὸ καιρὸ σὲ ἄλλες πολιτείες, σὲ χώρες ἄγνωστες ἀνάμεσα σ' ἀνθρώπους ποὺ οὔτε τὴ γεννιά του, μιὰ οὔτε και τὸ παρατσού- κλι του γνώριζαν. Μιὰ κι' ἡ ἀσχίμια του δὲν ἦτανε μοναδική. Δούλεψε πέντε χρόνια νὰ δώση ἀξία σὲ κάτι, ποὺ τόσο πολὺ ἐκτίμησε ὁ κόσμος. Κι' ἔτσι, ἔπειτα ἄλλα πέντε δλόκληρα χρόνια ἐπλήρωναν τὶς νύχτες μὲ χρυσάφι στὰ θέατρα, τὸ ταλέντο τῆς φωνῆς του. Πρώτη φωνὴ ἀπὸ τὶς πρώτες και καλύτερη ἀπὸ τὶς τόσες ποὺ εἶχανε οἱ γνωστοὶ τραγουδιστᾶδες. Μέσα στὸ ντύσιμο, στὴ μετεμφίση ἐνὸς παλιάτσου κρυβότανε ἡ ἀσχίμια του. Κ' ἕνα βράδυ, ἔπειτα ἀπὸ δέκα χρόνια, πλησίαζε τὸ Πάσχα, θυμήθηκε πὼς κάθε τέτοια νύχτα τρύπωνε ἀνάμεσα στοὺς ψαλτάδες τοῦ χωριοῦ του και ἔφελνε μιὰ μιὰ δυνατὴ φωνή: τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» και τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι». Νοστάλησε τὸ ἔρημο σπίτι τοῦ. Πῆρε τὸ τραῖνο κ' ἦρθε, ὁ Τῶνης, πίσω στὸ χωριὸ του. Ἐπέρασε ἀνάμεσα ἀπὸ γνωστοὺς δρόμους, μιὰ ποιὸς θὰ γνώριζε τὸν καλοντυμένο ἐκεῖνον ἄντρα, ποὺ ἄλλοτε τὸν φώναζαν χρυσούζη. Ἐβγανε ἕνα κλειδί και ἄνοιξε τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του. Ἡ πόρτα ἔτριξε, τὸν καλοσῶρισε, κι' ἡ σκοτεινιά ξεθώρισε σὰν ἔ- ναψε ἕνα κερί, ποὺ τὸν ὠδήγησε μὲ τὴν καρδιά σφιγμένη ἀνάμεσα στὶς κάμαρες τὶς ἔρημες. Τίποτα δὲν εἶχε ἀλλάξει. Ἀντίκρουσε πάνω στοὺς τοί- χους τὴ μιὰ δίπλα στὴν ἄλλη, τὶς ἴδιες ἐκεῖνες φωτογραφίες τῆς μάννας και τοῦ πατέρα του. Τοῦ φάνηκε πὼς δάκρυσαν μέσα ἀπὸ τὰ βουρκομένα δικά του μάτια. Καὶ μὲ τὰ στήθη φουσκωμένα ἀπὸ συγκίνηση, ἀκούστηκε σὰν μιὰ ἡχώ ποὺ ἐρχότανε μακρὰ ἀπὸ δέκα χρόνια πίσω, ἡ βραεὶα φωνὴ του: Ἡρθα, ξαναγύρισα... Τὸ ἴδιο ἐκεῖνο βράδυ ἐπῆγε κι' ἦρε τὸν παπᾶ κι' ἔπειτα μαζί του ἦρθανε στὸ καφενεῖο τῆς πλατείας. Τὸ πλούσιο ντύσι- μὸ του και ἡ ἐπιβλητικὴ του ἐμφάνιση, ἀναστάτωσε τοὺς χωριανούς σὰν βοῆθηκε ἀνάμεσά τους, ὁ Ἀντώνης, μὲ τὸν παπᾶ. Φωνές, ἀντάρα, γέλοια, μαζί «μὲ καλῶς ὄρισες» τὸν ὑποδέχτηκαν. Κι' ἔνοιωσε ἡ ψυχὴ του γιὰ πρώτη φορὰ τὸ βράδυ ἐκεῖνο μιὰ τέτοια ἱκανοποίηση, ποὺ δὲν τὴν εἶχε νοιώσει οὔτε ὅσες φορὲς τραγοῦδησε σὲ τόσο κόσμο. Γεμάτος συγκίνηση ἀπαντοῦ- σε, γελούσε, ἔπινε μαζί τους και ἔπειτα πὶδ ἀργά, σὰν κόρωσε τὸ κέφι, τοὺς τραγοῦδησε ἀπ' τὰ τραγοῦδια τοῦ χωριοῦ τὰ πὶδ καλύτερα, μὲ τὸ τα- λέντο ἐκεῖνο ποὺ εἶχε μάθει νὰ συναρπάξει και νὰ γοητεύη.

Ἦτανε Κυριακὴ τῶν Βαγιῶν, κι' ὁ παπᾶς τὸν παρακάλεσε τὴ νύχτα, τὸ Μεγάλο Σάββατο, νὰ ψάλῃ ἐκεῖνος τ' Ἀναστάσιμα ἀπολυτίκια στὴ με- γάλῃ λειτουργίᾳ.

* *

Ἀπὸ νωρὶς μαθεύτηκε ὁ ἐρχομὸς τοῦ Τῶνη, κι' ἀκόμη περισσότερο πὼς θάφελνε τὴ νύχτα τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη». Εἶχε σὲ ὁ κόσμος τὸ χρυσούζη, τὸ σημαδιακὸ και τὸν ἀσχημομούρη. Ὅλων τ' αὐτὰ εἶχανε κρεμαστῆ ἀπὸ τὴ μελωδία τῆς φωνῆς του, κι' ἀκούγαν τὸν καλλιτέχνη ποὺ τιμοῦσε τὸ χωριὸ τους στὴν ξενιτιά. Ἀνάμεσα στὰ πρώτα τὰ στασιδὰ καθότανε ἡ Ἄννα, μὲ τὸ γέρο γιατρό, τὸν πατέρα της. Εἶχανε τρία χρόνια ποὺ ἦρθαν

στὸ χωριὸ και ἡ νέα ἦτανε γεμίτη νοσταλγίες ἀπὸ τὴν πολιτεία π' ἄφισε. Εἶχε τόσα καλὰ ἀκούσει γιὰ τὴ φωνὴ τοῦ Τῶνη, μιὰ πρώτη της φορὰ τὸν ἄκουε. Τὸν ἄκουε μιὰ δὲν τὸν ἔβλεπε και τοῦδινε τὶς πὶδ ἀρμονικὲς γραμ- μὲς στὸ προῶπο και τὸ κορμὶ του.

Ἡ Ἄννα, γύρισε γιὰ μιὰ στιγμὴ και ρώτησε τὸν πατέρα της, ἂν ἐγνώ- ριζε τὸν καλλιτέχνη.

Ὅχι παιδί μου, ἀλλὰ θὰ παρακαλέσω τὸν παπᾶ νὰ μᾶς τὸν φέρῃ αὔριο τὸ μεσημέρι στὸ τραπέζι.

Ἦτανε ὄλο χαρὰ ἀπ' τὴ στιγμὴ ἐκεῖνη, ἡ Ἄννα. Τὸ ὁμορφότερο Πάσχα στὴ ζωὴ της θὰ ἦτανε ἡ αὐριανὴ ἡμέρα, ποὺ θὰ συνόδευε στὸ πιάνο της νὰ τραγοῦδησῃ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ποὺ ἡ φωνὴ του τόσο βα- θεῖα τῆς μίλησε μέσα στὴν ψυχὴ της. Μὲ κλειστὰ τὰ μάτια ἄκουε τὴν ὑ- μνωδία και μ' ἕνα ἱερὸ παλμὸ ἀγωνίας παρακολουθοῦσε τὸ γλυκὸ ἀρμονι- κὸ ἀνεβοκατέβασμα τῆς φωνῆς του. Ἀργὰ τὴ νύχτα, μετὰ τὴ λειτουργία, ἡ παρέα τὸν περιμένε και πήγανε μαζί στὸ καφενεῖο τῆς πλατείας. Εἶχανε φέρε και τὶς κιθάρες τους τὰ παληκάρια τοῦ χωριοῦ γιὰ ν' ἀπολαύσουν ὅπως ἤθελαν αὐτοὶ τὸν Τῶνη, στὰ δημορφα τραγοῦδια ποὺ τοὺς ἔφερνε ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα, μιὰ και στὶς παλιὲς καντάδες ποὺ συνήθιζαν νὰ τρα- γουδοῦν τὴν νύχτα, βγαίνοντας ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ, μακρύτερα και ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ γιατροῦ, ποὺ ἦτανε τὸ τελευταῖο στὸ δρόμο τὸ φαροῦ. Ἡ νύχτα φεγγαρολόουστη και ἀπὸ τῆς λιγοστὲς τ' Ἀπρίλη δημορφες νύχτες.

—Νὰ σταματήσουμε και κάτω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ γιατροῦ, εἶπε κάποιος.

—Μὴ τὸν ξυπνήσουμε...

—Τοῦ Τῶνη ἡ φωνὴ και νὰ ξυπνήσῃ, εὐφραίνει...

—Νὰ εὐχαριστήσουμε τὰ νεῖατα.

—Τὴν ὁμορφὴ τὴν κόρη του.

Κάτι σὰ νὰ θυμήθηκε, ὁ Τῶνης, μιὰ πρόσκληση ποὺ τοῦκανε ὁ πα- πᾶς σὰν ἐχωρίσανε ἀπὸ τὴν ἐκκλησία... Νὰ πάνε στοῦ γιατροῦ τὴν ἄλλη μέρα τὸ μεσημέρι γιὰ νὰ φᾶνε. Χρονιάρα μέρα, τοῦ εἶπε· θὰ γνώριζε και τὴν ὁμορφὴ κόρη του. Καὶ σὰν ἀπάντηση μέσα στὴ νύχτα μουροῦ- ρισε, ὁ Τῶνης:

—Καὶ εἶναι τόσο ὁμορφὴ ἡ κόρη τοῦ γιατροῦ;

—Ἡ Ἄννα, εἶναι πρωτευουσιάννα, μιὰ και καλύτερη ὁμορφιά ποῦ- χουμε ἔναδῃ. Ζαίρει γραμματα πολλὰ.

—Πίζει και πιάνο.

Και προχωρώντας ἡ παρέα, κοντοζύγωσε στὸ σπίτι. Οἱ κιθάρες εἶχανε κορδιστῆ σ' ὄλο τὸ δρόμο. Τὰ φωτισμένα ἀπὸ τὸ φεγγάρι πρόσωπά τους, πήγανε μιὰ ἐκφραση μολυβένια, σούρωσαν, μάραναν και ξαφνικὰ ἐτοιμάστηκαν νὰ συντροφέψουν τὸ τραγοῦδι τῆς «Μοναξιάς και τοῦ πό- νου», ποὺ ἀπαλὰ ἔβγαине, ἔξφευγε μέσα ἀπὸ τὰ στήθη τοῦ Τῶνη. Μέ- σα στὴ νέκρα τῆς σιγαλιάς, πίσω ἀπ' τὰ δένδρα, σκόρπιοι, γεμίσανε ἀπὸ τὴ ζωντανία τῆς νεότητος και τοῦ τραγοῦδι τοῦ ξενιτιοῦ. Ἐνα παραθύ- ρο φωτίστηκε, μισάνοιξε. Μιὰ σιλουέτα προσπέρασε, σταμάτησε γιὰ μιὰ στιγμὴ και ἔπειτα ἀπὸ λίγο ἀντάμωσαν τὶς διχὲς τους νότες, οἱ νότες τοῦ πιάνου, ποὺ ἔπαιζε τόσο ἀρμονικὰ, ἡ Ἄννα.

ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΕΣ ΗΘΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΣΤΑΝΕΛΛΟΥ

ΟΤΑΝ ΜΙΛΑΕΙ Η ΑΓΑΠΗ...

Τὴν ἀγαποῦσε τὴ Ρηνειώ. Στὸ παραθύρι τῆς ξημέρωσε, στὴν πόρτα τῆς ξεβραδύαζε. Καὶ δώστου οἱ προξενήτρες στὴ μάννα τῆς: Ποῦταν καλός, ποῦταν χουρός, ποῦ ἦταν νοικοκύρης. Ποῦχε δικό του μαγαζί, ποῦχε δικό του σπίτι. Καὶ τί δὲν εἶχε μάτια μου! Ἄφέντης σ' ὄλες τίς Σινιές. Μὲ τ' ἀμπέλια του καὶ τὰ χωράφια του, μὲ τὰ λάδια του καὶ τὰ κρῶσια του. Κι' ὅσο γιὰ δημοφιλίᾳ, λεβέντης μὲ τὰ ὅλα του.

Γαμπρός, γιῆ μου, γαμπρός... Νὰ μπαίῃ μὲς' στὸ σπίτι τῆς, καὶ κεῖνο νὰ γιομῶζῃ. Τὶ ἄλλο ἤθελε; Γοῆνὰ γυναῖκα ἦταν. Κι' αὔριο μεθαῦριο—χτύπα ξύλο παναπῆ—μ' αὔριο μεθαῦριο... ἀνθρώποι δὲν εἶμαστε;...Τοῦλάχιστο θάξαισε π' ἀφίρει τὴ Ρηνοῦλα τῆς σὲ χέρια ἀντρός. Καὶ τί χέρια γιῆ μου!.. Κάρβουνο πιάνανε, χουσόφι γινόταν.

Κι' ἔπειτα κι' ἡ Ρηνειώ... Ἔ... κι' ἡ Ρηνειώ...—γιατὶ παναπῆ; κοπέλλα ἦτανε, καρδιά εἶχε...Ξεχνούσε κι' αὐτὴ μὲ τὸν συχωρεμένο τῆς;—Τὸν ἀγαποῦσε κι' ἡ Ρηνειώ.

Μὰ ποῦ ν' ἀκούση ἡ μάννα τῆς. Οὔτε κουβέντα δὲν ἤθελε.

— Ἡ κοπέλλα εἶναι μικρὴ, Σιόρα Νίνα μου, ἓνα νιάνιαρο δεκάξη χρονῶνε. Δὲν ἦρθε ἀκόμα ἡ ὥρα σοι.

— Ντούγκουε, Σιόρα Κάτε μου, δὲν θέλεις παναπῆ.

— Ὅχι!..Καὶ νὰ τοῦ τὸ πῆτε, νὰ πάρῃ τὰ μέντη του μιὰ γιὰ πάντα. Δὲν τὴν παντρεύω τὴ Ρηνειώ.

Κι' οἱ προξενήτρες φεῦγαν ἄπραχτες, ἀγαναχτώντας γιὰ τὸ πείσμα τῆς μάννας.

— Μὰ ποῖνε γυρεῖει, γιῆ μου, γιὰ τὴν θυγατέρα σοι; Νὰ σοι φέρου με τὸν Πρέντζιπα σοὶ Οὐιλίας; Ἄστηνε, ἄστηνε καὶ θὰ τὸ μετανοιώσω. Μὰ τότες ὁ γαμπρός; Δὲν θὰ πεθάνῃ βέβια καὶ γιὰ τὴ θυγατέρα σοι... Καρὰ στὰ μούτρα μάτια μου.. Καὶ φεῦγαν οἱ προξενήτρες.

Καὶ τότες, ἡ Σιόρα Κάτε, σὰν ἔμενε μονάχη τῆς ξεθύμαινε.

— Ἄκου, Χριστέ μου, ἄκουσε!

Τὴν θυγατέρα σοι στὸν Τράνακα, ποῦχε βοτῆζει ὅλη ἡ Κέρκυρα μὲ τὰ κέοια σοὶ μάννας σου: μὲ σοῦ Σέοβους, μὲ σοῦ Γάλλους, μὲ σοῦ Ἄγγλους, ὡς καὶ μὲ τὸ Ἄρκαίδες ἀκόμα.

— Πᾶ, πᾶ, Θέ μου!

Μὰ ποῦ εἶχε χτύματα, ποῦχε μαγαζιά...Καὶ σάμπως δὲν ἤξαισε ὁ κόσμος ἀπὸ ποῦ εἶχαν γένει; Μὰ ποῦ εἶχε σπίτι δικό του; Καὶ μὴ δὲν ἤξαισε ὁ κόσμος ἀπὸ τὴ λεφτὰ εἶχε γένει καὶ τὸ σπίτι; Ὅπ' εἶχε τέσσερα κατώματα! Κι' ἔλειτα; Ὅχι, γιῆ μου, ὄχι!

Ἄς ἦταν τίμο σὰν τὸ μετζαντι τους, ποῦ ὁ μακαρίτης ὁ ἀντρός

σοι—Θεὸς σχωρέσ' τὴν ψυχούλα του—τῶχε χτίσει μὲ τὸν ἰδρωτὰ του, κι' ἄς εἶχε κι' ἓνα πάτωμα. Τὶ παναπῆ τέσσερα; Καὶ δέκα τέσσερα νᾶχε, πάλε ἀπὸ ἄτιμα λεφτὰ εἶχε γένει.

Τὴν κόρη σοι στὸν Τράνακα! Τὶ λές, γιῆ μου, τὶ λές. Καλύτερα τὴν ἔρριχτε ἀπὸ τὰ μουράγια, κάλλιο τὴν ἔπνιγε μὲ τὰ χέρια σοι, παρὰ νὰ τὴν δῆ νύφη δίπλα στὸν Τράνακα, τὸν γυῖο σοι...

Μὰ ποῦ τὸν ἀγαποῦσε κι' αὐτὴ! Ἔ, καὶ;.. ἀφοῦ ἡ μάννα δὲν ἤθελε, σοὶ κοπέλλας δὲν τοῖπεφτε λόγος.

Ἡ μάννα θὰ κῦτταζε γιὰ τὴν τύχη σοὶ θυγατέρας τῆς ἢ ὁ κόσμος;

Ἔλα Χριστέ μου κακό καὶ τοῦτο σήμερα. Μὲ τὸ στασιὸ θὰ τὴν πάντρευε; Δεκάξη χρονῶ κοπέλλα, λές καὶ τὴν πῆραν τὰ γεράματα καὶ θᾶμενε στὸ ράφι.

Καὶ γύριζε ἀπὸ τὴν μιὰ κάμαρα στὴν ἄλλη, ἡ Σιόρα Κάτε, κι' ὁ τόπος δὲν τὴν χώραγε ἀπὸ τὸ κακό τῆς. Ὅλα τῆς φταῖγαν σήμερα!..

Τᾶχε καὶ μὲ τὴν θυγατέρα τῆς:

— Ἄν δὲν τᾶθελε κι' αὐτὴ... Ἄν ἄκουγε τὰ λόγια σοι—τὰ μάτια σου στὸ χῶμα νὰ κῦτταζουνε, Ρηνοῦλα μου, καὶ ποτέ σοι λόγια μὲ σοῦ ἀγνωστους—δὲν θὰ γινόταν τοῦτα τώρα, κι' αὐτὴ, μιὰ χήρα γυναῖκα μὲ κινεὶν ἀντρα στὸ σπίτι, δὲν θ' ἀρχόταν σὲ τέτοια θέση σήμερα.

Κι' οἱ σερενάτες κάθε βράδου, καὶ τὰ βιολιὰ καὶ τὰ μαντολίνα, δὲν θᾶτανε στὴν πόρτα σοῦ.

— Ἀκοῦς, γιῆ μου, ἀκοῦς!..Ρεξηλευτήκαμε σ' ὅλη τὴ γειτονιά, ἔλεγε καὶ ξανάλεγε. Ἄν δὲν σοῦ ρίξω ἀπὸ τὸ παράθυρο κανένα βρόδου μπουγαδόνερα, νὰ μὴ μὲ λένε Σιόρα Κάτε. Ἐγνοια τους, καὶ θὰ σοῦ δείξω. Ἄς κίμῃ ὅτι θέλει ὁ Τράνακας, μὰ τέτοιο πράμμα δὲν θὰ τὸ φάῃ. Ἄμα τὰ κλείσω...ἔ, τότες, ὅτι θέλει ὁ Θεὸς ἄς γένῃ. Μὰ γιὰ τὴν ὥρα... ἔγνοια του.

Καὶ δώστου καὶ σουλατσόριζε φουρκισμένη καὶ χτύπαγε πόρτες καὶ βρόνταγε πιάτα καὶ ἀναποδογύριζε καρέκλες ἀπάνου στὸ κακό τῆς.

**

Ἡ Ρηνειώ, δημοφῆ καὶ παχουλὴ, μὲ στοματάκι τριαντάφυλλο καὶ δυὸ μαῦρα μάτια πάντα γελοῦμενα, στὴν ἄκρη τῆς κάμαρας, καθησμένη στὸ μπακούλακι τῆς, ἔπλεκε μὲ τὰ κοπανέλια τῆς. Καὶ τὰ κρονοδάχτυλά τῆς ὄλο καὶ πηγαινοερχόντουσαν μὲ γορηγοράδα, ξέγνοιαστα. Κι' ἡ ταντέλα ὄλο καὶ μεγάλωνε. Κι' ἔκανε πὼς δὲν ἄκουγε. Καὶ δώστου τὰ κοπανέλια καὶ τὰ δούλενε.

Μὰ ὁ νοῦς τῆς ἐκεῖ. Τὰ χέρια στὴ δουλειὰ καὶ τ' αὐτιὰ στὴ μάννα τῆς. Τὶ θᾶλεγε καὶ τί τῆς εἶπανε.

**

Γιατὶ τᾶξερε ὄλα, ἡ Ρηνειώ. Καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Τράνακα τὴν γνώριζε, καὶ πὼς δὲν τὸν καταδεχότανε δὲν τὸν ἄφικε νὰ τὸ πιστέψῃ. Μέχρι κεῖ ὅμως...Οὔτε ποτέ μιλῆσανε, οὔτε καὶ στὴν Γαρίτσα ἢ στὰ Μουράγια πῆγανε περίπατο. Αὐτὸς καιγότανε. Τᾶξερε, ἡ Ρηνειώ, ποῦ τὴν λάτρευε καὶ καὶ σὶ ὄνομά τῆς ὀρκιζότανε, μὰ τὴν καλησπέρα τῆς δὲν τὴν εἶχε ἀκούσει.

Στὸ δρόμο αὐτὸς τῆς μίλησε κάποια φορὰ, μὰ κείνη τάχεψε τὸ βῆμα της, κί' οὔτε κί' ἔκανε πὼς πήρε τ' αὐτί της τίποτα.

Καὶ δὲν τῆς εἶπε κί' κάνα κακό. Μονάχα π' ἀναστέναξε, καί: «Καλησπέρα σου Ρηνειώ... Ἦταν κακό; Κί' αὐτὴ ἔπρεπε νὰ τὸν χαιρέταγε, μὰ βάσταξε τὴν πόζα της. Ἔπειτα, σὺν ἔφτασε στὸ σπίτι, τὸ μετάνιωσε..

Γιατί νὰ μὴν τὸν χαιρετίση; Ἀφοῦ τὴν ἀγαποῦσε, κί' αὐτὴ—γιατί νὰ λέη ψέμματα—κί' αὐτὴ τὸν εἶχε συμπαθήσει. Καὶ τί διαφορὰ ἔχει ἡ συμπαθία ἀπὸ τὴν ἀγάπη; Ἔνα τίποτα. Κί' ἔπειτα, ὁ Τράνακας, εἶχε φερθῆ σὺν τίμιος ἄντρας. Τὴν ἀγαποῦσε καὶ τὴν ζήτησε ἀπὸ τὴ μάννα τοι. Τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ δηλαδή; Νὰ γροεῖ νὰ τὴν ξεμοναχιάση καὶ ν' ἀρχίσῃ τὰ γλυκοσαλιαρίσματα καὶ τοὶ κουάδες, ὅπως τόσοι καὶ τόσοι ἄλλοι;

Κί' ἀπέ, ὁ Τράνακας βασιτιότανε. Ἄς ἤθελε καὶ μὲ τόσο λεπτὰ ποῦχε, τὴν καλύτερη νύφη θάπαινε. Καὶ δημοφιλία, καὶ ὄβολα. Μὰ πού οἱ κακὲς γλώσσες λέγανε γιὰ τὴν διαγωγή τοῦ μάννας του; Καὶ τί ἔφταιγε ὁ Τράνακας; Πρῶτα—πρῶτα, δὲν ξέρομε: ἂν εἶναι ἀλήθεια ὅσα λέγανε. Κί' ἔπειτα, ὁ Τράνακας, τότες ἦταν ἕνα νιάναρο. Τί νάκανε αὐτὸς στὴ μάννα του; Ἐκείνη πέθανε, ὅταν ὁ Τράνακας ἦταν ἑφτά χρονῶ παιδί, κατὰ πὼς ἄκουσε. Οὔτε τὴ γνώρισε σχεδόν.

Μὰ καὶ νὰ πρόκανε νὰ τὴν γνωρίσῃ, τί παναπῆ; Μάννα του ἦταν. Θὰ τὴν σκότωνε; Τὸ πολὺ—πολὺ νάφευγε ἀπὸ κοντὰ τοι—ὅπως καὶ σίγουρα θάκανε—καὶ νάπαινε τῶν ὀματιῶν του. Μὰ τί μπορούσε νὰ σκεφτῆ ἕνα μικρὸ παιδί ἀπὸ τέτοια;

Αὐτὸς μιά φορὰ, δὲν ἦταν τίμιος ἄντρας; Εἶχε κί' ἕνα κανενὸς κακό; Μποραγε ἄνθρωπος νὰ τὸν κατηγορήσῃ γιὰ τίποτα; Ὅχι! Ὅλοι γιὰ τὴν μάννα του λέγανε. Γιατί δὲ λέγανε καὶ γι' αὐτόν;

Γιατί αὐτὸς θάταν καλός. Γιατί αὐτὸς θάταν τίμιος. Ἄν τὰ πράγματα δὲν ἦταν ἔτσι, δὲν θὰ τὸν κατηγορούσανε κί' αὐτὸν οἱ καλοθελητάδες; Αὐτὰ σκεφτόταν, ἡ Ρηνειώ, καὶ τὰ χέρια της ὄλο καὶ δούλευαν τὰ κοπανέλια κί' ἡ ταντέλα ὄλο καὶ μεγάλωνε.

Μὰ ἡ μάννα της ξακολούθαγε:

— Ἄν δὲν τὰθελες καὶ σὺ, ἂν δὲν τοῦδινες ἄερα, δὲν θὰ γινόταν αὐτὰ μέσα στὸ σπίτι μου...

Ἀναταράχτηκε, ἡ Ρηνειώ, καὶ τὰ μάρουλιά της βαφτήκανε μὲ τὸ χροῶμα τῆς ἀδικῆς προσβολῆς.

Ἄφισε σὲ μιά στιγμή τὰ κοπανέλια ἀπὸ τὰ χέρια της, καὶ τὰ μάτια της πῆγαν ἔκπληχτα στὴν γορὰ τῆ μάννα της.

— Τί λές μητέρα! μίλησε. Ἐγὼ δὲν ξέρω τίποτὰ, κί' οὔτε ποτὲ κουβεντιάσαμε μαζί...

Φρόνιασε, ἡ Σίφρα Κάτε. Ὅρίστε μας! Ἦθελε νὰ κάμῃ καὶ τὴν ἀνήξερη. Δὲν ἔφτανε δηλαδή πού γνήχαν τόσο ἐξ αἰτίας της, ἔκανε καὶ τὴν ἄγια.

— Σκασμός! τὴν ἔκοψε, καὶ καταλαβαίνο. Ἀλλὰ τέτοιο πράγμα, τόπα, ἀπὸ μένα δὲν θὰ τὸ δῆς. Αὐτὸ στὸ δίνω καὶ γοαφτό. Ἄτιμους—καὶ τότες καὶ τὴν λέξη—ἀτιμους ἐγὼ δὲν μάζω μέσ' στὸ σπίτι μου, πού νὰ σὲ βλέπω νὰ πεθάνῃς. Κί' οὔτε μὲ μέλλει ἂν τὸν ἀγαπᾷς. Στόπα. Οὔτε

κουβέντα δὲν θὰ ξανακάνω.

* *

Ἔσκιψε τὸ κεφάλι της, ἡ Ρηνειώ, καὶ στὰ κοπανέλια της τρέξαν τὰ δάκρυα. Δὲν ξαναμίλησε. Κί' οὔτε καὶ ξανασήκωσε τὰ μάτια της νὰ δῆ τὴ μάννα της. Μονάχα ἔκλαιγε. Ἐκλαιγε καὶ δούλευε καὶ τὴν ταντέλα της

Δὲν τὴν ἤθελε πιά τὴ ζωὴ της. Γιατί νὰ τῆς πῆ τέτοια λόγια ἡ μάννα της; Γιατί νὰ θέλῃ νὰ τὴν δῆ κάλλιο στὴν κάσσα, παρὰ γυναίκα τοῦ Τράνακα, πού στὴν συνείδησή της ἔμενε πάντα «τίμιος ἄντρας»; Καὶ γιατί ὁ Τράνακας, νὰ λέη πὼς θὰ σκοτωθῆ ἂν δὲν τοῦ τὴν δώκουν, ἔτσι ὅπως τῆς μῆνυσε μιά μέρα: «ἂν δὲν σὲ πάρω θὰ σκοτωθῶ», ποῦχε καὶ τόσα λεφτά, καὶ ὅποιαν ἤθελ' ἔπαινε;

Κί' ἔκλαιγε, ἡ Ρηνειώ. Ἐκλαιγε καὶ τὰ δάκρυά της πέφταν καὶ βοῦχαν τὶς ταντέλες.

Ὡστε τὴν ἀγαποῦσε περισσότερο αὐτὸς ἀπὸ τὴ μάννα της; Κί' ἔκλαιγε...

Μὰ γιατί νὰ τὸν σκοτωνόταν, ὁ Τράνακας, ἀφοῦ τὴν ἀγαποῦσε πὺ πολὺ; Κί' αὐτὴ γιατί νὰ τὸν ἄφινε νὰ πεθάνῃ μιά καὶ τὸν ἀγαποῦσε; Γιὰ ν' ἀκούσῃ τὴ μάννα τοι; Ὡ, δὲν θάπρεπε! Θὰ τόχε κρῖμα σ' ὅλη της τὴ ζωὴ καὶ τὸ φάντασμα τοῦ ποτὲ δὲ θὰ τὴν ἄφινε.

Τὸν ἔβλεπε κί' ὄλας στὸ Φρούριο, στὸν Τηλέγραφο!...

Νάτος! ἦταν ἔτοιμος νὰ πέσῃ ἀπὸ κεῖ ψηλά, νὰ χάσῃ τὰ νειάτα του γιὰ χάση της. Ὡ, τί κακό πού ἔκανε ἡ μάννα τοι μ' αὐτὸ της τὸ πείσμα καὶ μέχρι πού ἔφτανε! Νὰ τὴν δῆ, λέει, πεθαμένη κάλλιο!

* *

Πεθαμένη!.. Νὰ τὴν δῆ κάλλιο πεθαμένη;... Τώρα θάβλεπε!...

Σὰ νὰ ζούσαν κάποιο ἠλεκτρικὸ κομπι, πετάχτηκε, ἡ Ρηνειώ, ὀλόρη, καὶ οἱ ταντέλες σκόρπισαν δεξιά ἀριστερά. Τὶς κλώσισε μὲ μανία. Ἔνα φῶς ἀλλοιώτικο, εἶχε χυῖ ἢ στὸ ὄμορφό της πρόσωπο, καὶ τὰ μάτια της, δὲν ἦταν πιά γελοῦμενα, δὲν ἦταν πιά παιδίσια.

Μέσα τους καθρεφτιζότανε μιά ἀλλοιώτικη, μιά παράξενη λάμψη, μιά θέληση, μιά ἀπόφαση.

Ἔτρεξε σὺν παράθυρο. Εἶχε βοαδύσει πιά. Ἐροῖξε μιά ματιὰ βιαστικὴ στὸ ἀπέναντι καντοῦνι. Κάποια σκιὰ φάνηκε, μῆνες τώρα πού φαινότανε τὶς ἴδιες ὥρες.

Πῆγε στὸν κομῶ, καὶ πήρε τὸ ρολοῖ στὰ χέρια της. Ἐντεκα ἡ ὥρα. Σὲ λίγο ἀκούστηκε καὶ τὸ ρολοῖ τ' ἀγιοῦ. Στάθηκε στὴ μέση τῆς κάμαρας κί' ἄρχισε νὰ μετρᾷ μηχανικά, μὲ νευροικότητα.

— Ἔνα... δύο... τρία... ἔντεκα μπότα.

Τινάχτηκε, καὶ πῆγε πατώντας στὶς μύτες τῶν παπουτσιῶν της στὴν διπλανὴ τὴν κάμαρα. Ἄνοιξε τὴν πόρτα ἀθόρυβα. Ἡ μάννα της κοιμόταν. Στάθηκε ἀκίνητη δυὸ λεπτὰ καὶ τὴν κῦτταξε. Ἡ καρδιά της σφίχτηκε καὶ δυὸ δάκρυα τρέξανε στὰ ροδίνα της, τὰ παιδικὰ τὰ μάγουλα. Ἐπειτα ξανάκλεισε προσεχτικά, καὶ ὤρμησε στ' ἀρμάρι. Φόρεσε κάποιο χοντρὸ ταμπάρο, διπλώσε βιαστικὰ μερικὰ ρούχα σὲ μιά μπόγια κί' ἔτρε-

ξε στην ξόπορτα. Ήρριξε μιὰ θλιβερόη στερονή ματιὰ στὰ κοπανέλια της καὶ στὶς ταντέλες τὶς σκόρπιες, κι' ἀνοιξε, προσέχοντας νὰ μὴν κάμη θόρουβο. Βρέθηκε στὸ δρόμο. Ἡ καρδιά της χτύπαγε σὰν πουλιοῦ κυνηγημένου, καὶ στάθηκε ἀκίνητη.

Ἐάφνου, σὰ νὰ βγῆκε ἀπὸ κάποια νάρκη, πετάχτηκε μπροστὰ στὸ καντοῦνι ποὺ περιέμενε αὐτὸς μῆνες τώρα, χωρὶς νὰ ξέρω τι περιέμενε.

Καὶ βρέθηκε δίπλα του. Δὲν τοῦ μίλησε. Σὰ νὰ τὴν ἄφικαν οἱ δυνάμεις της ἀπὸ τὴ νευρική της ταραχή, κι' ἔκανε νὰ πέση.

Χωρὶς μιλιὰ τὴν πήρε στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὰ χεῖλη του χαϊδέψαν οτοργικά, ἀνάλαφρα, τὰ μαλλιά της.

— Ἡρθα!..—τοῦ ψιθύρισε. Πάρε με ὅπου θέλεις!..

— Σὲ περιέμενα πάντα καλή μου!..

Τίποτ' ἄλλο δὲν μπόρεσαν νὰ ποῦν. Σιωπηλοί, περᾶσαν στὴ ζωὴ ποὺ τοὺς χμιογελοῦσε, μπροστὶ σ' ἕναν ἀτέλειωτο δρόμο ἀγάπης..

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΑΝΕΛΛΟΣ

A LA MANIÈRE DE....

ΑΥΤΟΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ

(ΣΑΤΥΡΑ)

Μὲ τὰ σωστά σου πιστεψες πὼς εἶσαι
πνεῦμα προνομιούχο καὶ μεγάλο.

Ὅμως ἐσὺ δὲν κάνεις τίποτε ἄλλο,
παρὰ μὲ στίχους μόνο ν' ἀσχολεῖσαι.

Πῆρες στὰ σοβαρὰ πράγματα ἀστεῖα:
Πιστεψες στὸ ταλέντο τοῦ Ριάδη,
καὶ φῶς πὼς ἔρριξες μέσ' στὸ σκοτάδι,
μὲ μιὰ σου ἐμφάνιση στὴ «Νέα Ἑστία».

Γι' αὐτὸ κι' ὁ Κλέων σὰν εἶδες μὲ σοφία
καὶ κριτικὴν ἐμβρίθεια νὰ σοῦ γράφει,
πὼς ξέρεις νὰ μιμεῖσαι τὸν Καβάφη
κι' ἄλλους ποιητὰς μὲ τέλεια μάεστρία,

θέλησες νὰ φωνάξεις: «Οἷα πάσχω
ποιητὴς ὑπὸ ποιητοῦ!» Παραπονεῖσαι;
Ποιητὴς δὲν εἶσαι ἂν δὲν ἐπικαλεῖσαι,
κλαίων πικρά, τὸν Κύριο Παράσχο.

Λοιπόν, στ' ἀλήθεια πιστεψές πὼς εἶσαι
πνεῦμα προνομιούχο καὶ μεγάλο;
Ἄν θές νὰ γίνης, πρέπει, δίχως ἄλλο,
τοὺς «ποιητὰς» μας ν' ἀρχίσης νὰ μιμεῖσαι.

Γ. Θ. ΒΑΦΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΟΣ ΚΥΡΙΟΝ

Κύριε, Κύριε, πρὸς σένα ἔρχομαι
δίχως ὕμνους τοῦ Ἰεχωβά νὰ ψάλλω,
ὁ ἀναμάρτητος τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος
πρῶτος ἐγὼ νὰ βάλω.

Ἐχθρὸς τὴν ἄθλια σάρκα μᾶς φαρμάκωσε
κι' ὁ στοχασμὸς γελοῖα φρεναπάτη,
πηγαῖνω ἐδῶ, βρίσκομαι ἐκεῖ καὶ δὲν ἠμπόρεσα
καιρὸ νὰ κλείσω μάτι.

Ὅλες οἱ πράξεις ἄδειες ἀπὸ νόημα
κι' ἄγωνα κλείνουνε ἀφροσύνη.

Ἡ γῆ, τὸ σήμερα ποὺ μᾶς καταπονεῖ,
πὼς τὴν ὀργή μας νὰ μὴν παροξύνει;

Γεμάτος χλεῦθ ὁ οὐρανὸς ὅπου τὰ νεῦρα μας
πάρα πολὺ μᾶς τὰ ταραίζει,
τὸ βλέμμα μας πλανᾶται πάντα ἀπέλπιδα
χωρὶς κανένα νὰ πειράζει.

ὦ! Κύριε, Κύριε, πρὸς σένα ἔρχομαι
δίχως ὕμνους τοῦ Ἰεχωβά νὰ ψάλλω,
ὁ ἀναμάρτητος τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος
πρῶτος ἐγὼ νὰ βάλω...

Μεσολόγγι

ΔΗΜ. Ν. ΓΑΛΑΝΗΣ

ΕΧΩ ΜΙΑ ΚΑΡΔΙΑ...

Ἐχω μιὰ καρδιά ποὺ τ' Ἀπεῖρου μοιάζει
πότε γαλανή, πότε νεφιασμένη,
κι' ἄλλοτες γελάει κι' ἄλλοτες στενάζει
σ' ἄλλους χαρισμένη.

Ἐχω μιὰ καρδιά σκλάβα ποὺ τὴν κάνει
σ' ὄλη τὴ ζωὴ, ἕνας λόγος μόνο.
Ποὺ μπορεῖ νὰ κλαίη, μὰ καὶ νὰ πεθάνη
γι' ἄλλουνοῦ τὸν πόνο.

Ἐχω μιὰ καρδιά ποὺ κι' ἂν θὰ ματώση
ὅταν τὴ φτονοῦν, ἀπὸ ζήλεια ἴσως...
Δὲ λογάει ποτέ, γιὰ ν' ἀνταποδώση,
τί θὰ πῆ τὸ μῖσος.

Κι' ἔχω μιὰ ψυχὴ πάντα ποὺ προστρέχει,
κι' ὅταν ἡ καρδιά νὰ δειλιάση πάει...
Ὅλους συγχωρεῖ, ὅλους φίλους ἔχει
κι' ὅλους ἀγαπάει.

ΤΑΚΗΣ ΤΣΙΑΚΟΣ ΠΕΛΑΓΟΣ

ΓΙΑΝΝΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

ΣΑΝ ΕΝΑΣ ΘΥΛΟΣ

— Τί νά σᾶς πῶ, ρε παιδιά. Στή ζήση μου ὄλη θὰ ξετρεμουλιάζω ὄντας θ' ἀναθυμάμα τ' εἶδανε κειό τὸ βράδυ τοῦτα μου τὰ φωτερά.

— Κάν'τη μας τὴν ἱστορία, παπαθύμιο, νά ζῆς καὶ νά χαίρεσαι.

Ὁ παπαθύμιος, ἔβαλε τὸνα πόδι πάνω στ' ἄλλο, πέρασε τὰ χοντροδάχτυλά του μέσα στὰ πυκνά του γένεια καὶ βάλθηκε νά συλλογιέται. Κανένας δὲν ἔβγαζε μιλιὰ. Ὅλοι κρεμόντουσαν ἀπ' τὰ χεῖλη τοῦ παπαθύμιου. Αὐτὸς πάλι, σὰ νά ἦτανε νά μπῆ στὴ λειτουργία καὶ τὸ μούτρο του εἶχε πάρει μιὰ κατανυχτικὴ ἔκφραση. Τὸ μαντιδερό του κούτελο πλισσέδωνε σὲ ἄπειρες δίπλες. Θαρροεῖς κ' ἀπὸ κείνους μέσα τοῖς πλισσέδες τοῦ πετσιοῦ, θὰ ξεδίπλωνεν ἡ σοφία κ' ὁ στοχασμός.

Τὰ ματόφυλλά του εἶχανε κατεβῆ βαρειά πὰ στὰ μάτια. Πεθαμένος ἄγιος, παλιάς βυζαντινῆς ζουγραφιάς.

Ὁ παπαθύμιος, ἀνοῖξε τὰ μάτια. Γύρεψε νά κἀνῃ τσιγάρο. Ἔστριψε, ἀναψε κ' ἄρχισε τὴν ἱστορία:

— «Τὸ κλησιδάκι τ' Αἰ—Παρθένῃ, εἶναι δὲν εἶναι κἀνα κάρτο τῆς ὥρας ἀπ' τὸ ρημάδι μου. Ξωκλήσι ἔρμο, παντέρμο πάνω στ' ἀγκαθωτὰ τὰ ξεροβοράκια τοῦ κάρβο-Μαρίνο. Οἱ μαντιδεροὶ τοῖχοι του, ψημένοι μὲ τὴν ἄλμη, εἶναι θαρροεῖς ἕνα μὲ τὸ βράχο. Ἀπὸ κάτου τὸ πλατὺ τὸ πέλαο τ' ἀγοιαιμένο. Φόβητρο νὰν τὸ βλέπης τὸ λυσσιασμένο τὸ κῆμα κ' ἄλλοι—τρισαλλοὶ σὸ πλεούμενο, πὸν λαχαινεὶ σὲ τετοια μιὰν ἀμάχη. Τῆς μαῖρες τῆς νυχτιές, τῆς ἀφέγγαρες, ὁ γέρο βράχος ἀγκομαχάει καὶ μοίρεται, ὄντας τὸ κῆμα δέρνει του τ' ἀδειανὸ τὸ κουφάρι.

Δεκαπτὰ σωσιὰ χρόνια σὰν πέφτει τὸ δελι, παρῶν τὸ μονοπάτι πὸν φέρνει με στ' Αἰ—Παρθένῃ τὸ ξωκλήσι. Χρόνια συνήθειο, σὰν ομίγουν ἕνα γῆς, οὐρανὸς καὶ θάλασσα, ν' ἀνάβω ἐγὼ πρέπει τὸ καντήλι μπροστὰ σὸ κοινοστάσι τ' ἁγίου. Ἄφ' ὄντας τὸ στεγνὸ μου τὸ παληκάρι, ὁ Νικόλας, χάθηκε σὸ κῆμα, χωστῆσάν στὸν ἅγιο κειό καὶ προσευκὴ γὰ τὴν ψυχὴ του. Ἔτσι, σὰ λαχαινεὶ νά περνοῦν ξωμάχοι ἀπὸ στεργιάς, ἢ ἀπὸ πελάου πλεούμενα, βρισκουνε ὀδηγατορά τους ἕνα καντήλι. Παγαίνουν ὀλόϊσα στ' Αἰ—Παρθένῃ τὴ χάρη. Τὰ πλεούμενα, πὸν κιντυνεύουν ἀπ' τοῦ κημάτου τὴν ὄρητα κοινοζυγώνουν, ριχνουν κάρβο καὶ βρίζουν λιμάνι ἀπάνεμο στ' ἀραζοβόλι.

Ἦτανε, μωρὲ παιδιά, ἕνα σούρουπο περίσσια σκοτεινὸ τὸ ἀφιλότιμο. Κατσούρης ὁ οὐρανὸς καὶ γχοινιάρης, μαντατοφόρος κακός. Βαρειά ἦταν ἡ ψυχὴ μου. Θαρροεῖσα καὶ θὰ μοῦ κοβόταν ἡ ἀνάσα. Κάλμα ἡ θάλασσα. Ἦ στεργιὰ βυρειανάσαινε. Κακὰ προμηγύματα, εἶπα μέσα μου.

Πῆρα τὸ στουτὶ γὰ τ' Αἰ—Παρθένῃ τὸ κλησιδί. Ἰδιο κ' ἀπὸ ἴδιο κάθε βράδυ. Ποτές μου ὅμως δὲν εἶδανε τὰ μάτια μου τέτοια μιὰν ἐσπέρα. Ἀλαφροκυματοῦσα ἦταν ἡ θάλασσα καὶ στὰ βύθια ἀνταριασμένη. Κα-

μένα δὲν ξεδιάκρινα πλεούμενο. Σίλευ: ὀκνά, δύσκολα, ὡς νά ἦτανε ἀπὸ μολύβι τὰ κάρδια μου. Ἔρτασε στὴν ἄρη κ' ἀνέβηκα τὸ μυτερὸ τὸ βράχο. Ὅντας βοέθηκα στὴν κορφή βαθειανάσανα. Ὑστερα ἴσα γὰ τὸ κλησιδί. Ζύωσα στὴν πόρτα. Μοῦ φάνηκε νά ἦτανε ἀνοιχτή. Ὁ μάνταλος τραβηγμένος. Καὶ τὸ καντήλι νά φωτιῆ σὸ κοινοστάσι.

Ἐσπρωξα. Φῶς μουχρό. Στῆς γωνιές μισοσκόταδο. Ἄπ' τὸν ἀψηλὸ τὸ φεγγίτη ἔμπαινε μιὰν ἀχτίδα, πὸν θαρροεῖς καὶ ξεψυχούσε κειό δὰ στ' ἀναλόϊ πάνω. Κι' ὁ ἅγιος τ' ἦταν κειό τὸ θῶρι του! Γαλήνιο, θεϊκό. Κι' ἕνα κειό—ἀναμένο ἀπ' ἄγνωρο χέρι—νά σιγολυῶνῃ σὸ μανουάλι. Καὶ μιὰ σιγανάδα μέσα κ' ὄξω...

Ἐάφνω...

Σταμάτησεν, ὁ παπαθύμιος. Τὸ μάτι του ἀλαφιασμένο καὶ θολό. Σιγότερμε. Ζήτησε τσιγάρο. Τοῦδωκαν οἱ ἄλλοι, πὸν τὸν ἄκουαν εὐλαβικά ὡς ἀνιστοροῦσε. Δὲν πᾶς νά τὸν κόψης τὸν παπαθύμιο, ἀναμεισὸ στὴν κουβέντα του!... Ἐκεῖ νὰν τὸ πατήση καὶ μῆτε μπρὸς μῆτε πίσω. Κακοῖσιο γεροντικό.

— Παρακάτω, παπαθύμιο, μὲ τὸ συμπάθειο κίολας. Μὰ δὲ βαστοῦμε, σκελενιζοῦμε ἔτσι δις πὸν τὸ σταματᾶς. Βάλθηκεν ἕνα παληκάρι νὰν τοῦ γνέψη γὰ νά προχωρήση.

Ὁ παπαθύμιος, μῆτε νά σηκώση μιὰ ματιά. Θάμα νά μὴν πεισιμώση.

— Δὲν ἀντέχω, ρε παιδιά, θαρροῦ νάνα κείνη ἡ καταραμένη ἡ ὥρα. Περωπατῶ στὰ ἔξηντα μου κ' ὡς τὰ τότες π' ἀνιστοροῦμαι σας, ἕνα τέτοιο δὲ μοῦλαχε. Θαρροεῖς κ' ἦτανε ὁ ἴδιος ὁ τρισκατάρατος, πὸν ὕστερ' ἀπὸ χροῖνα καὶ χροῖνα βάλθηκε νά πειράξῃ τὴν ἀγιοσύνη μου. Εἶπε δηλαδὴς ὁ πονηρός, πὸς τὸν παπαθύμιο πρέπει νά τὸν πειράξω. Τὸ πὸς τὰ κατᾶφερε δὲν ξέρω. Μοῦ φάνηκε νά μέθυσα ἀπόνα γλυκὸ ποτι. Θυμᾶμαι μονάχα πὸς σηκώθηκὲ μου ἡ τρίχα. Ἦμουνα ἰδρωμένος καὶ σύγκαιρα τουροτούριζα ἀπὸ μιὰ παραξενὴ κουάδα.

Βλέποντας ν' ἀνάβῃ τὸ καντήλι καὶ κοντὰ του ἕνα κειό, ἔβαλα μὲ τὸ νοῦ μου πὸς κᾶνας ξωμάχος διαβατάρης πέρασε ἀπὸ δῶθε κ' ἔκανε τὸ χροές του. Ἐκανα νά φύγω μιὰ κ' ἡ χριστιανοσύνη, νοῦς ἄλλου, πρόφτασε νά βάλῃ λάδι στ' Αἰ—Παρθένῃ τὸ καντήλι. Μὰ κάτ' σὰ νά μοῦ φώναζε νά μπῶ. Νάνα τ' ἁγίου ἡ φωνὴ πὸν μὲ καλαίει;... Προχώρησα. Δὲν ἔκανα δὺὸ βήματα καὶ στὰ ἦγα κόκκαλο. Νά κουνηθῶ ἦταν τῶν ἀδυνάτω.

Δεμένος χεροτόμορα. Ἦ ἦταν κειό πὸν θαρροεῖσα.

... Στὸ κοινοστάσι μπροστὰ νά κἀνῃ τὴν προσευκὴ τῆς μιὰ παρθένα.

— Παρθένα, εἶπες παπαθύμιο;

— Naί, μωρὲ παιδιά μου, νά σᾶς χαρῶ. Παρθένα θεϊκεῖ κ' ἀπὸ τὸν ἥλιο ὀμορφώτερη. Ντυμένο τὸ κορμί τῆς στὰ δλόμανρα. Λεπτὸ μετᾶζι διάφανο.

Ἦνεο κακὸ νά εἶναι, εἶπα καὶ βάλθηκα νά τριβῶ τὰ μάτια μου. Ἦ ἀνάσα μου ἦτανε βαρειά καὶ δύσκολη. Ἦ κοπέλλα κουνήθηκε. Νά τρέιαζε, νά φώναζε. Ἦ ἦταν πλάσμα τοῦ θεοῦ ἔτσι θάρροε. Ἦ ἀδικα, μῆτε νά φωνάζῃ, μῆτε καὶ νά φύγῃ. Μονάχα κάρρωσε ἕνα μάτι πρὸ μεσ' σὸ δικό μου. Ἄλυσοδέθηκα πότερο. Μὴν ἦτανε, ἡ Παρθένα Μαρία, πὸν κα-

τέβηκε να δοκιμάση την άγιωσύνη μου; Νό ήτανε πάλι ο τρισκατάρατος για να με πειράξη;...

“Οτι και νάσαι, είπα μέσα μου, πνέμα αγαθό για πονηρό, λυπήσου με κι’ άφες με να φύγω από δώθε. Άρχεφα κιόλας τὰ ξόρκια και τὸ σταυροκόπι. Κει δὲ πάνου, βλέπω τὴν παρθένα νὰ με κοντοζυγώνη. Είπα και θὰ μουφευγε τὸ μυαλό. Βάραινε τὸ κορμί μου και τὰ πόδια μου κοβόντουσαν. Ἐτρεμα ὅλος κι’ ὅλος. Τὴν αἰστανόμουνα τώρα κοντά μου, κατὰ κοντά μου. Ἐνοιωθα τὴν ἀχνάδα τοῦ ξεστεροῦ κορμιοῦ της, τὴν κομμένη ἀνάσα της και τὴ μυρουδιά τῶν μαλλιῶν της. Τὰ μάτια της φωτοῦσαν παρῆξενα. Δύγισα στὰ πόδια μου και γονάτισα κοντά της...”

“Ὁ βράχος σείστηκε συθέμελος. Μιά βουή ὑποχθόνια ἀγροικήθηκε. Ἄπ’ τὴ μεριά τοῦ πελάου σηκώθηκεν ἕνα μπουμπουνητό. Τὸ μπουοῖνι ἀρχίναεν ἀπόξω. Οἱ ἀνέμοι φυσοῦσαν με μάνητα. Σὰ θεϊκὴ κατάρα ξεσποῦσεν ἡ καταιγίδα. Ἄπὸ κάτου, ὁ βράχος ἔτρεμε κι’ ἔτριξε, ἔτοιμος λὲς νὰ ραγίση. Τὸ πέλαγο φούσζωνε, θέριευε.

«Ἄλλοι στοὺς ταξιδιάριδες!... Βόηθα, θέ μου, τὰ κλάσματά σου»... Μὰ ὅσο γὰ προσευζόμουνα τόσο, ἡ παρθένα, με κοντοζύγωνε. Πλάϊ μου ἦθε και γονάτισε. Καὶ τὸ σκοτάδι ν’ ἀπλώνη γύρω μας. Καὶ νὰ μπαίνη κατάνυχρος ὁ βοριάς ἀπ’ τὴ μισανοιχτὴ τὴν πόρτα. Καὶ ἡ βροχὴ ἀπ’ τοὺς τοίχους και τὴ σκεπὴ νὰ σταλάζη, μ’ ἕναν ἀργὸ ρυθμό. Ξάφνω, μέσ’ ἀπ’ τὴ νάρκη μου—καταραμένη ὥρα, ἐνοιωσα τὰ χέρια της νὰ μ’ ἀγκαλιάζουν και νὰ με τραβᾶν ἄβουλο κι’ ἔρημο κοντά της. Εἶχα παραλύσει ὅσο ἔκανα νὰ λυθῶ. “Ὀνειρο νᾶταν; Μὰ ὄχι, τὸ κεφάλι μου ἀκούμπα στὸ σιασταριστὸ κόρφο της. Καὶ τὰ στήθεια της τ’ ἀφράτα, ν’ ἀνεβοκατεβαίνουν γοργὰ και με θέρημη.

—Πατέρα μου! Φωνὴ ἀπ’ τὰ χεῖλη της κόρης; ἢ ἀπ’ τὰ οὐράνια; Ἄνοισα μιὰ φλόγα νὰ μοῦ καίη τὰ χεῖλη. Μιά πυράδα μέσα θέ μου.

“Ὁ βράχος τριάνταξε ὡς νὰ σκίστηκε στὰ δυὸ και μούγκρισαν τὰ στοιχειὰ τοῦ πελάου.

* *

“Ἦτανε καυτερό σὰν τὸ κῆμα τὸ φίλι τῆς παρθένας. Κοιμήθηκα...”

Ἡράκλειο—Κρήτης

ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

I

Πλέρια ἡ δύναμή σου, ἄβουλε, μὶ ἐσὼν
πάντοτε ὄλα καυτερὰς τα ἀπὸ τὴ μοῖρα!...
Κι’ ἐνῶ με τοῦ ὄνειρου τὸ ἀπὸ μεθᾶς κρασί,
τῆς εὐτυχίας σφαλιστὴ κρατᾶς τὴ θύρα...

A.

ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΟΙ ΜΙΝΤΙΝΕΤΤΕΣ

Κι’ ὁ δρόμος γέμισε με γέλια
κι’ ὁ δρόμος γέμισε χαρά.
Μὲ τὴν ἀπλή τους τὴν ἀφέλε.α
προβάλουν ὄλες στὴ σειρά.
Σκερτσόζικες γλυκές, κοκέτες:
τῶν Ἀθηνῶν οἱ Μιντινέττες.

Πρῶτ—πρῶτ για τὴ δουλειὰ
σὰν τὰ χαρούμενα πουλιὰ
ἤχουστὸς δρόμους πλημμυρίζουν,
καμάματα και μαργιολιά.

Πίσω βουβὰ στὸ σπιτικό τους
κρύβουν τὸν ἄφθαστο καῦμό τους
ἄρρωστη μάννα... ὄρφανά...

Ξαίρουνε πιά τὸ ριζικό τους
δὲν τοὺς φοβίζ’ ἡ σκοτεινιά...

Σ’ ὑπόγεια και σὲ μαγαζιά
μακρυὰ ἀπ’ τὸν ἥλιον τὴ χαρὰ
ράβουν, τρυπώνουνε, γαζώνουν,
πότε τὰ δάχτυλα ματώνουν,
πότε μιὰ πίκρα τὶς ζαλίζει.
Πότε μιὰ νότα μουσικῆς
ἀπὸ τὸ κοντινὸ σπιτάκι
τὶς κάνει νὰ συλλογιστοῦν
κάποια χαμένη τους χαρὰ,
κάποιο παλιὸ αἰσθηματάκι.

Κι’ ὕστερα πάλι ἀρχινοῦν
και ράβουν...ράβουν και γαζώνουν
κατέλλα... ροῦχα... ἕνα σωρό...
—Βάσανα ποῦ δὲν τελειώνουν.—

Γι’ ἄνα μικρὸ μισθὸ σκυμένες
αἰώνια... πάντα σκλαβωμένες...

Τὸ βράδυ πάλι με χαρὰ
σχολᾶνε ὄλες στὴ σειρὰ
στητές, σκερτσόζικες στὰ φῶτα
ἔυπνοῦν κάποια χαδιάρια νότα.
“Ὀλες τους ἔμορφες κοκέτες:
τῶν Ἀθηνῶν οἱ Μιντινέττες.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΦΙΝΙΩΤΗΣ

ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΣΟΥ

Τὰ λόγια σου τὰ μαγεμμένα
— τοῦ νοῦ σου τὰ μαργαριτάρια—
πάντα θὰ τᾶχω φυλαγμένα
μέσα μου, ἀνέγγυχα, καθάρια.

Δὲν ἔχω δὰ και τίποτ’ ἄλλο
μέσ’ στὴν καρδιά μου νὰ φυλάξω
καλύτερο και πὸ μεγάλο
τὰ λόγια σου για νὰ ξεχάσω.

Τὰ μαγεμμένα σου τὰ λόγια
μαργαριτάρια στὸ λαιμό μου,
ποῦ σὰν πεθάνω μοιρολόγια
θὰ μοῦ τὰ ποῦνε στὸ χαμό μου.

Γόθειο

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΛΙΑΚΑΚΟΥ

ΠΕΖΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Η ΣΤΙΓΜΗ

Ένας ευχαριστημένος, άπλωσε τὸ χέρι στὴ Στιγμή:

—Στάσου! τῆς εἶπε. Κλείνεις μιὰ μεγάλη μου απόλαυση καὶ θὰ σὲ κάνω ἀθάνατη.

Γρηγορώτερα ἀπὸ τὸ φτερό, ἡ Στιγμή πέρασε κι' ἔσβυσε μὲ τὴν ἀπολαυσή του. Ἐκεῖνος ἐπιθύριζε ἀκόμα:

—...ἀθάνατη...

Μ' ἀπὸ ποῦ ἔρχεται αὐτὸ τὸ σαρκαστικὸ γέλιο;

ΟΝΕΙΡΟ

Κάποιος ἀητός—ναὶ ἦταν ἀητός—πετοῦσε ψηλὰ κρατώντας στὰ γαμψὰ του νύχια ἕναν ἄνθρωπο.

Στὴ λάμψη μιᾶς ξαφνικῆς ἀστραπῆς, διέκρινα καθαρὰ, τὸ μεγάλο πουλί καὶ τὸν ἄνθρωπο.

Ποῦ τάχα νὰ εἶδα αὐτὴ τὴ μορφή, ποῦ τάχα αὐτὸν τὸν ἀητὸ ποῦ ζήλεψα νὰ μοιάσω;

Σὲ ποιά κορφή τὸν πήγαινε, σὲ ποιά πυραμίδα θὰ τὸν ἀκουμποῦσε;

Οὔτε σὲ κορφή, οὔτε σὲ πυραμίδα.

Τὸν ἀνέβασε πάνω ἀπὸ τὰ πυκνὰ σύννεφα, τὸν ἔκαμε γιὰ μιὰ στιγμή ἰσόθεο κι' ἔπειτα τὸν ἄφισε νὰ πέση στοὺς βράχους καὶ νὰ τσακιστῆ.

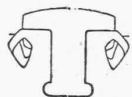
Βλέπω, ἐαυτέ μου, πὼς σὰν ξύπνησες, ἔπαψες νὰ ζηλεύης.

Η ΜΟΙΡΑ

—Τι ἄλλο ἤθελες; Σὲ προίκισα μὲ ἀξιοσύνη γιὰ νὰ φτάσης, μὲ φαντασία γιὰ νὰ γευτῆς τὸν ἴλιγγο καὶ μὲ καρδιά—μιὰ θερμὴ καρδιά ποῦ δὲ μπορεῖ χωρὶς ἀγάπη. Τι ἄλλο ἤθελες;

—Ένα σιδερένιο χέρι—ὦ καταραμένη!—γιὰ νὰ ψυχραίνῃ τὴν ὀλέθρια τούτη καρδιά.

Γ. ΠΕΡΙΔΗΣ

L. ACKERMANN

ΟΙ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΟΙ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ)

Μ' ἄδεια τὰ χέρια ἐδιάβηκεν ἡ νεώτη ἀπὸ κοντὰ μας
δίχως μαζί μας νὰ χαρῆ καὶ δίχως νὰ γιορτάσῃ
καὶ τῆς ἀγάπης οἱ πηγές κάτω ἀφ' τὰ ὀλόδιφά μας
τὰ χεῖλη ἐστείρεψαν προτοῦ τὸ καλοκαῖρι φτάσῃ.

Οὐτ' ἓνα λούλουδο ἀνοιχτὸ γιὰ μᾶς μέσα στὴν πλάση
λιόκαφτη ἢ στοῦρα κι' ἔρημη. Κι' ἂν κάποτε κοντὰ μας
νοιώθαμε κάποιου στήριγμα γλυκὸ κι' ἀγαπημένο,
σὰν ἀκουμπούσαμε σ' αὐτὸ ἔπεφτε συντριμμένο,
ὄλα καλάμα ἐγίνονταν σὰν τ' ἄγγιξε ἡ καρδιά μας.

Στὴν ἄβυσσο ποῦ ἡ φόνισσα μᾶς ἄνοιγε εἰμαρμένη
μιὰ ἀόρατη μᾶς ἔσπρωχνε δύναμη μανιασμένη.

Στὸ πλάϊ μας, σὰ δῆμος ποῦ σκιάζεται μὴ φύγῃ
τὸ θῦμα του, ἀνίλεη περπάταγεν ἡ Μοῖρα
πονοῦσαμε ὅπου δύναμη εἶχε ἡ ψυχὴ πῶς λίγη
κι' ἡ τυφλὴ τύχη τοῦ σπιτιοῦ μας ἤξαιρε τὴ θύρα.

Ὅχι, δὲν εἶναι δίκηο ἐμεῖς νὰ τρέμονε τὸν Ἄδη!
Κι' ἂν ἁμαρτήσαμε ποτὲ μὰ ἔχουμε τόσο κλάψει,
ποῦ τὴν ψυχὴ μας τ' οὐρανοῦ ἢ γλῶσσα θ' ἀναπάγη.
Ἡ ἐλπίδα φέγγει ἀπόμακρη στῆς θλίψης μας τὸ βράδυ,
κι' ὄμως...ἀρνιόμαστε! Ὅχι, ἐμεῖς δὲ θέλουμε νὰ μποῦμε
στὸ βασιλείο σου, Κύριε, τὴ δόξα σου νὰ ἰδοῦμε
τὴ θαναμαστή. Ἀρνιόμαστε κι' ὡς τὴν ἀνταμοιβή σου
καὶ τὴ στερογὴ τῶν πόνων μας διώχνουμε πληρωμὴ σου.

Μεταφρ. ΙΟΥΣΤΙΝΑ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

— Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἓνα θεὸ ἢ μιὰ χίμαιρα
γιὰ ν' ἀνατείνεται. Τοῦ φτάνει ἡ αὐτοπεποίθηση, ἡ πίστη καὶ ἡ συ-
νειδηση τοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς.

— Ἀρχὴ τῆς τέχνης—καὶ τῆς ζωῆς—δὲν πρέπει νὰ εἶναι τὸ πο-
λυσύνθετο, τὸ κρυφὸ καὶ τὸ μυστικὸ, ἀλλὰ τὸ ἀπλό, τὸ λιτό, τὸ
Ἑλληνικὸ—ἡ Sancta Simplicitas,

— Ένα σῶμα τιμωρεῖται σκληρὰ ἂν ἁμαρτήσῃ. Ἄλλὰ κανεὶς
δὲν τιμωρεῖ ἓνα νοῦ κι' ἂν ἁμαρτήσῃ—κι' ὄμως κάθε του σκέψη
ἀποτυπώνεται βαθειὰ στὴν ἱστορία καὶ στὸ χρόνο.

(Ἀπ' τὸν «Κύκλο τῶν στοχασμῶν»)

ΝΤΙΜΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ

Νάτοι! Μέσα στο πλήθος που διαβαίνει
 σά μυστική μακάβρια λιτανεία,
 περνούν, περνούν κοπάδι οι πεθαμένοι
 την τραγική τους σέρονοντας άνια.

Χωρίς θεούς και πίστη και παιρίδα,
 σκέλεθρα ζωντανά που περπατούνε,
 όμοια με διαβασμένη έφημερίδα
 την άχρηστη ζωή τους την κρατούνε.

Στά θέατρα, στά μπάρ, στά καφενεϊα,
 σαν κύριοι ζωντανοί, κομπά ντυμένοι,
 τη μυστική τους κούβουν άγωνία,
 περήφανοι όπως είναι γεννημένοι.

Νάτοι! Νεκρούς γεμάτη ή πολιτεία...
 Μέσ' στ' άργο το ύφος τους κλεισμένοι
 παίζουν χαριτιά, φλερτάρουν, λένε άστεϊα
 —Πώς να το πη πως είναι πεθαμένοι!

Βάρδοι που είχαν κάποτε αγαπήσει
 μια χίμαιρα τον ουρανό με τ' άστρα,
 βρονκόλακες που κάποτε είχαν ζήσει
 τ' όνειρο της ζωής στο νου τ' άστρα.

Ήταροι κάποιων άδοξων όνειρων
 που επέσαν απ' τ' άσνεφα στο χώμα,
 την τραγωδία σκεπάζουν των μαρτύρων
 μ' ένα μικρό χαμόγελο στο στόμα.

Νάτοι! με την ανθρωπινή μορφή τους
 από κοντά περνούν και μ' άγγίζουν
 κι' ούτε μιλούν για την καταστροφή τους
 ευγενικά καθώς μ' ά χειρίζουν.

Τα πτώματα! Μπορούσαν να γλυτώσουν,
 με ζούν καθώς τ' άφάρια μεσ' στη γνάλα,
 γιατί θέλουν τη μοίρα να σκοτώσουν
 πίνοντας το μαρτύριο στάλα—στάλα...

ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΜΑΡΚΙΝΑΣ

(Η κριτική των συνεργατών μας αντιπροσωπεύει και τη γνώμη του περιοδικού).

ΝΤΙΜΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ: «Ο Κύκλος των Στοχασμών» (Στοχασμοί).

Με τον κ. Ντίμη Αποστολόπουλο συμβαίνει ό,τι και μ' έναν καλό στρατιώτη που παρασημοφορείται πρώτα για ένα του άνδραγάθημα κι' ύστερα τουφεκίζεται για την άπειθ όρχια που αναγκάστηκε να κάνει για να πετύχει το άνδραγαθήμα του.

Έμεις θα τον παρασημοφορήσουμε πρώτα, γιατί του αξίζει, και ύστερα θα τον... τουφεκίσουμε, πάλι γιατί του αξίζει.
 Τόν παρατάνω παραλληλισμό άς μη τον πάρουμε μ' όλη την ειτρόπεια σημασία του. Είναι μοναδικός για το έργο του κ. Α. που κατόρθωσε στην άνοστη ήλι-κία που διανύει να παρουσιάσει ένα βιβλίο ολοκληρωμένο, αν όχι στις λεπτομέρειές του, τουλάχιστο στο σύνολό του.

Ο «Κύκλος των στοχασμών» είναι βιβλίο που θα το υπέγραφεν πρόθυμα πολλοί από όρισμένους διανοουμένους μας, που πασχίζουν σήμερα ν' αποκτήσουν την ειδικότητα του μελετημένου στοχαστή, με σποραδικές δημοσιεύσεις κριτικών των άνω στη διεθνή φιλοσοφία.

Κλείνει μέσα στις 80 σελίδες, του στοχασμούς για την ψυχή, τον άνθρωπο, την τέχνη και τη ζωή, αποχρυσιασμένους και ολοκληρωμένους, ώριμους με μια λέξη. Κι' οι στοχασμοί αυτοί δεν είναι άπλές σκέψεις διανοουμένου ανθρώπου, είναι στοχασμοί δευτέρων στοχασμών, γνώσεις λαμπκαρισμένες και έξοτεριευμένες μόνο ά-φου ξαναπλάστηκαν για μόν άκόμη φορά μεσ' στην σκέψη του δημιουργού των, και διατυπωμένες σε μορφή.

Γιατί ο κ. Α. φαίνεται, παρά την νεαρή ήλικία του, μελετημένος πολύ και μασ-μένος μεσ' στα προβλήματα της σύγχρονης εποχής και διάνοσης. Κατέχει άκόμη κα-λά τους άρχαίους.

Όστόσο, ο κ. Αποστολόπουλος, κάνει ένα άσυγχώρητο λάθος: Ανακατώνει σ' ένα άπελπιστικό συνονθύλευμα σκέψεων, στοχασμούς του Πλωτίνου, του Έπικούρου, του Μπέρξον, του Πλάτωνα, και του Νίτσε, μαζί με τους δικούς του και φτιάχνει μια έκτακτη φιλολογική σαλάτα, απ' την όποια όμως δεν ξεχωρίζει κανείς χαμιά γεύση πνευματική, καθωρισμένη και δεν μπορεί να καταλάβη που και πότε μιλά ο κ. Απο-στολόπουλος, ο Μπέρξον ή ο Πλάτων.

Άκόμη κάνει άσυνείδητα και το σφάλμα να μιλά για τον Μπέρξον τη στιγμή που δεν μιλά παρά ο ίδιος ο Μπέρξον μεσόν του κ. Αποστολόπουλου.

Τέλος, κάνει και το μεγαλύτερο νεανικό λάθος: Να φιλοσοφή—και ή άσχημα—έπικίνδυνα και δίχως θέση ένθ, το ξέρουμε κι' απ' αυτό το βιβλίο του, φαίνεται πως είναι σε θέση να παρουσιάσει αξιόλογες μελέτες τόσο για τον Μπέρξον και Νίτσε. Όσο και για τους άρχαίους που τόσο... παραγνωρίστηκαν απ' τους νέους μας.

Ο ίδιος κάπου—νοήθωντας φαίνεται αυτή την άτιθάσευτη εκδήλωση της σκέ-ψης του—λέει πως «έξοφνα τον συνεπήσε φιλόσοφος μανία και βαχρεία».

Μ' αυτό όμως δεν δικαιολογείται. Θα μ' ά παρουσιάζοταν πιο σοφός αν ήταν και πιο συγκρατημένος.

Όστόσο ο κ. Αποστολόπουλος, είναι ένας μεγάλος ξεκινηματίας.
 Όρισμένοι στοχασμοί του είναι τόσο θαρραλέοι και τόσο γιοματο αυτοπεποίθη-ση στα νεϊάτα, που οργάς από συγκίνηση διαβάζοντάς τους. Κι' αυτοί οι στοχασμοί άποτελούν και τις καλύτερες σελίδες του «Κύκλου των στοχασμών» του.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΞΑΝΘΟΥ: «Παράφρονες φωνές» (Πεζά).

Το βιβλίο του κ. Ξ. είναι κακό. Ωστόσο συμπαθητικό. Κακό, γιατί όχι μόνο δεν βρίσκει κανείς μέσα σ' αυτό κάτι το πρωτότυπο, το καινούργιο, το ζωντανό, μ' και γιατί ο συγγραφέας του μάζεψε όλες θοορείς τις κατά καιρούς είπομένες και γραμμένες παραβολικές εικόνες της ζωής (Κοινή γυναίκα, Ζητιάνος, Φορετροποίετο, "Ανεργος, Άλλητης, Έκκλησία, Πόλεμος) και μ' τις φουρνήρισε σ' αν κάτι το ανέιπτο, το πρωτοφανές, το άπροσδόκητο, με μιάν άφέλεια χαρακτηριστακή.

Συμπαθητικό, γιατί ο συγγραφέας του έχει μιάν εκφραστικήν ευχέρεια και μιά γλώσσα στρωτή και ήμαλότατη.

Το διάβασμα του βιβλίου αυτού προκαλεί μιά σκέψη: Γιατί ο νεαρός δημιουργός του ενώ κατέχει τη γλώσσα και ξέρει πώς γράφουν, ν' άγνοη πώς αυτά που λέει είναι είναι τόσο τριμμένα και γνωστά, που ν' προκαλούν το ειρωνικό χαμόγλο του άγνωστη.

Οί «Παράφρονες φωνές» είναι μιά σειρά από πεζά, όπου ο κ. Ξ. κάνει έναν άφροητο κοινωνισμό και μιάν φτηνή φιλοσοφία. Οί υποθέσεις τους γιομάτες υπερβολές και άπιθανοφάνειες, χαρακτηρίζονται από έλλειψη τελεία υποκειμενισμού. Γι' αυτό είναι κι' όλες αδιαιρέτες και δίχως θεμέλια λογικής.

Έκεינו που πρέπει ωστόσο να είπωθ'η, είναι πώς ο κ. Ξ. κάποια μέρα, αν θελήσει να πάρη σοβαρώτερα την έννοια του «γράφειν λογοτεχνικώς», και συμμορφωθ'η με τις σημερινές άπειτησεις της τέχνης, θ'ά γράψη πολύ καλύτερα πράγματα, γιατί έχει την αυτοσυναίσθηση και την πειθαρχία στον έαυτό του.

Α. ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ: «Πρόξες και Στίχοι».

Ο κ. Ζωγραφάκης είναι ένας νέος που τον έχουν άνησιχ'ησει τ'ά σύγχρονα της ζωής προβλήματα. Στο βιβλίο του «Άφορισμοί», που προηγήθηκε απ' αυτό, τον γνωρίσαμε σ' αν έναν άξυδερκή ψυχόλογο, που προσπαθεί να δώσει την μορφή του άπλούτου σ' αν μιά σειρά στοχασμών του. Στο σημερινό του βιβλίο «Πρόξες και στίχοι», βλέπει κανείς φανερή μιά προσπάθεια διεισδύσεως σ' αν άπόρητα της ψυχής μ' και της ζωής.

Ο κ. Ζ., στοχαστής ευσυνείδητος έποπτεύει τις κινήσεις της ανθρώπινης ψυχής, δημιουργεί ένα σύνολο κινήσεων και βγάξει όχι συμπεράσματα, αλλά έντυπώσεις, άποφεύγοντας έτσι τον σκόπελο των άφορισμών, που δεν φρόντισε να παραπεράση στο προηγούμενο βιβλίο του.

Ωστόσο, ότι γράφει το χαρακτηρίζει μιά λεπτή υποκειμενική στοχαστικότητα. Στους στίχους του ο κ. Ζ. είναι δημιουργικότερος. Τον νοιώθης άπερίφραστα να άποκαλύπτη την έσωτερική μοναξιά του, απλά και έπιγραμματικά, και να παρη να στοχάζεται.

Ένας άβάστακτος σανσουαλισμός, μιά εδαισθησία που έρχεται σ' αν αντίθεση με την άγνη στοχαστικότητα του, που βλέπει κανείς στα καλύτερα απ' τα πεζά του, διακρίνεται τώρα άπροκάλυπτα στους στίχους του:

Η άγάτη σου για μένα είναι τόσο μικρή
που μόνον ευτυχία μου χαρίζει
παρακαλεί σε ο πόθος μου να τον κουράσης λίγο
και να του δώσης δύναμη να υποφέρει.

Η αντίθεση αυτή των δυο φιλολογικών καταστάσεων που άφίνει όλοφάνερη μέσα στο ίδιο βιβλίο του, ο κ. Ζωγραφάκης, πρέπει να θεωρηθ'η ως χαρακτηριστικό παράδειγμα της άκαταστάλαχτης άκόμη κι' άνώριμης πνευματικής κατευθύνσεως των νέων μας, που η άνησυχία έπωφελείται της έφηβείας των για να τους παρασύρη προς το αιώνιο έρωτικό μοτίβο και να τους κίνη να ξεχάσουν το θλιβερό δράμα της ζωής που παίζεται εις βάρος των.

Ο κ. Ζ. ίσως να έξεδωσε τους στίχους και τις πρόξες μαζί σ' ένα βιβλίο χωρίς να σκεφθ'η πώς ήσαν οί δυο μορφές αυτές των σκέψεων του έχθηροι μεταξύ τους και πώς απ' το γρονθοκόπημα αυτό των αντιθέτων έποχιακών συμβόλων μπορούσε να βγαινε ζημιωμένος.

Κι' ίσως κάτι τέτοιο να συμβαίνη, γιατί ο ξερός στοχασμός με την υπέρμετρη ευαισθησία δεν μπορεί παρά ν' αναι ψυχικές καταστάσεις δυο διαφορετικών εποχών που έζησε ο κ. Ζ.

Γι' αυτό θα πρέπει να του καταλογίσουμε περισσότερο ένα λάθος έκτυπώσεως και μιά βιασύνη έμφανίσεως του βιβλίου του, παρά μιάν άπόλυτα ένσυνείδητη διαπόστατη έκφραση κι' εκδήλωση σκέψεως....

MIX. ΧΑΝΝΟΥΣΗΣ

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑΣ: «Τ'ά Δώρα της άγάπης» (Ποήματα).

Με βαθύ αίσθημα και λεπτή φαντασία είναι γραμμένα όλα τ'ά τραγούδια της συλλογής αυτής.

Τ'ά «Δώρα της άγάπης» ξεχωρίζουν ακόμα για την ευγενικότητα της σκέψης και για την απλή κι' ανεπιτήδευτη έκφρασή τους.

Η κ. Μυρτιώτισσα που είναι αναντίρροη ή καλύτερη απ' τις ποιητριές μας, έχει για κύριο χαρακτηριστικό του στίχου της, την ανεπιτήδευτη απλότητα.

Άλλοι—το κύριο γνώρισμά τους—άρμονικοί και τρυφεροί οί στίχοι της, κατορθώνουν και συγκινούν βαθύτατα με την απλή μουσική τους που άνηχεί όλοία στην ψυχή. Η κ. Μυρτιώτισσα είναι η έμπνευσμένη ποιήτρια με το μάτι που λάμπει με το ευγενικό χαμόγλο που της σφραγίζει την όψη, με το πεταχτό κι' άνάλαφρο περπάτημα...

Η έμπνευσή της είναι πηγαία, η έκφραση πλούσια σ' αν χρώματα. Στην ουσία χαρακτηρίζεται από πλάτος φαντασίας. Στο αίσθημα η ποιητική άπόδοση όχι πάντα πλυστική, κάποτε σύλληψη γενναία, κάποτε πέταμα με χάρη, μακρουνό κτύπημα, νοσταλγία μιάς ευτυχισμένης νοερής στιγμής, που έχει μέσα η ζωή ζητά να βρη τ' άπ' ανεμο λιμάνι της...

Οί στίχοι της κ. Μυρτιώτισσας έχουν όλην εκείνη την άνώτερη δημιουργική πνοή που έμφυζόνει τις περιγραφές και μ' αν μεταδίδει μιά μεγάλη άκέραια συγκίνηση.

Ένα διαμάντι σπάνιας όμορφιάς είναι κι' η «Καιπάνα». Όλες της η άρετές λές πώς βρίσκονται μαζεμένες στο ποίημα αυτό:

Σήμερα ποιόν να καρτεράς,
πιρροκαμπάνα που χτυπάς
στο κοιμητήρι,
λαλούμενο φαρμακερό
του χάρου έσύ, και φοβερό
μαύρο ποτήρι;
Ποιον κράζεις πάλε, ποιόν ζητάς,
κι' όλο σπαράξεις και βογγάς,
φριχτή ζητινα;
Μέρες περάσαν μοναχά,
που σούχω φέρει τη γλυκειά,
φτωχή μου μάνα!

Το κύριο σημάδι που χαρακτηρίζει τη συλλογή τούτη είναι ο άγνος λυρισμός που όσο πάει προχωρεί προς μιάν υποκειμενικότητα όλο και έντονώτερη.

Τ'ά τραγούδια της κ. Μυρτιώτισσας μ' αν δίνουν την άποκάλυψη μιάς ψυχής τόσο μεγαλύτερα ανθρώπινης, μιάς καρδιάς με τόσο δυνατή και τόσο λεπτή συγκίνηση μιάς ιδιοσυγκρασίας τόσο ευγενικής, τόσο μακρυσμένης από κάθε είδους άταξεία και ποταπή ματαιότητα.

Μιά λεπτή και κάπως συγκρατητή δλίψη άποσκεπάζει σχεδόν όλα τ'ά τραγούδια της, γιατί όλα είναι η ειλικρινέστερη έξομολόγηση μιάς ψυχής που παρουσιάζει την αντίθεση να είναι μαζί υπέρροχα αισθηματική και στοχαστική.

Τελειώνοντας θα είχαμε να συστήσουμε θερμά τ'ά «Δώρα της άγάπης» σ' όλους τους νέους που γράφουν και σ' όσους άγαπούν την άγνη, την πραγματική ποίηση.

Φ. ΣΠΑΘΑΡΗ: «Στό πέρασμα του Χρόνου» (Ποιήματα).

Ο κ. Φ. Σπαθάρης, αποφάσισε να μάς δώσει σ' ένα κομψό τομίδιο την πρώτη ποιητική συλλογή του, ύστερα από συχνές εμφανίσεις στίχων του σε διάφορα εβδομαδιαία περιοδικά.

Βέβαια δεν θα πούμε πως βρήκαμε στο βιβλίο του αυτό ποιήματα εξαιρετικής αξίας, θα πούμε μόνο και θα υποστηρίξουμε, πως πίσω από τους συμπαθητικούς ή πρωτόλειους—έστω—στίχους της συλλογής αυτής, μάς παρουσιάζεται ένας νέος ποιητής μ' αναμφισβήτητο ταλέντο, ένας ποιητής που δεν ήρθε να μάς ξεγελάσει μ' έξεζητημένες μεγαλορρημοσύνες, με εικόνες ξεωφρενικές και με τόσα άλλα τέτοια, συνηθισμένα στους νέους που πρωτοφανερώονται, στιχουργικά τετριπτά, και να μάς πείσει έτσι πως είναι ποιητής άξιος προσοχής, αλλά ήρθε με τὰ τραγούδια του—τά περισσότερα είναι συννέτα—να μάς δώσει *μιά αίγυρη υπόσχεση για τὸ μέλλον*, μιά υπόσχεση που μάταια τη ζητάει κανείς, χωρίς και να την βρούμε, στα διάφορα στιχουργικά ταμπουρίσματα που μάς παρουσιάζουν, και με *αξιώσεις* μάλιστα, οι διάφοροι στιχολόγοι που ἀρέζονται να τὸς ἀποχαιρέσουν τόσο ἀβασάνιστα, οι περισσότεροι «νέους ποιητές»!

Ἡ «πινελιά» του, ἡ «Εἰκόνα», τὸ «Σὰς βεβαίω Κυρία» καὶ τὸ «γραφτό»—γιά να περιορισθῶ στα χαρακτηριστικότερα τῆς συλλογῆς,—εἶναι ποιήματα που ἀρέσουν, γιατί οἱ στίχοι τους ἀναβλύζουν φυσικά, εὐκρινά, χωρίς καμιά ἐκζητήση, με κίνηση, με οὐσία, καὶ υποβάλλουν ὄχι ἐντατικά ὅπως ἡ τέχνη, ἀλλ' ἀόριστα ὅπως ἡ ζωή...

Γιὰ τὸν κ. Σπαθάρη εἴμαστε βέβαιοι, πως ἂν δουλέψει προσεκτικότερα τὸ μέλλον, θὰ μάς παρουσιάσει καλὰ ποιήματα.

M. ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ

ΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΤΕΡΖΑΚΗ «Δεσμώτες» (Μυθιστόρημα).

Πρώτα ἔρχεται ὁ φόβος κι' ὁ δισταγμός. Πὸς ν' ἀνοίξει κανεὶς καὶ νὰ διαβάσει πέρα ὡς πέρα δυὸ τόμους, δηλαδή συνολικά 516 σελίδες γιά νὰ νοιώσει μονάχα τὴν ἡδονὴ τοῦ διαβάσματος ἐνὸς μυθιστορήματος; Κι' ἂν δὲν ἀξίζει τόσο κόπο; Κι' ὁμως τὸ μυθιστόρημα τοῦ κ. Ἀγγέλου Δ. Τερζάκη «Δεσμώτες» μεῖλλον αὐτὸν τὸν ὄγκον του, τὸ διαβάσαμε. Τὸ καλὸ προηγούμενο τῶν ἄλλων δυὸ βιβλίων τοῦ ἴδιου συγγραφέα μᾶς ἔδωσε τὸ θάρρος. Κι' ἔπειτα ἡ ὁμορφὴ φυσικὴ ἡρωϊκῆ του γλώσσα, τὸ ἀνετο γράψιμό του καὶ ἄλλα χαρακτηριστικά, μᾶς τραβήξαν ὡς τὸ τέλος. Θὰ λέγαμε ψέμματα ἂν υποστηρίξαμε πως τὸ ἔργο αὐτὸ δὲν ἔχει μέσα περιττά. Ἀντίθετα ἔχει παραγεμισμένα, πού μορῶσαν νὰ λείψουν. Πού ἔλπετε νὰ λείψουν. Ἐχει καὶ πολὺ νερό, πολὺ ἀραιώμα ἀνοήσιο. Ὅσο, τὸ βιβλίο διαβάζεται εὐχάριστα. Γιατί μέσα σ' αὐτὸ περνάει ἡ ζωὴ, ἡ πραγματικὴ ζωὴ με ὅλες τὶς ποιικιλίες τῆς. Μερικοὶ χαρακτηριστές, ἢ καλύτερο φυσιολογικοὶ τύποι ἀνθρώπων, διαγράφονται με ζωηρότητα, με ὅλες τὶς ἀποχρώσεις τους καὶ με πλήρη συνέπεια. Ἀξάρνα ὁ πρωταγωνιστὴς τοῦ ἔργου Φῶτος Γαλάνης, ὁ δειλός, ὁ ἀναποφάσιτος, ὁ χαμένος τύπος τοῦ αἰσθηματῆ ρομπότ, πού δέχεται ἡ ζωὴ νὰ τὸν υποτάσσει, εἶναι γοιμημένος λαμπρά. Ἡ ἐνάρετη καὶ περήφανη ἀδελφὴ του Μαρία κι' ἡ μητέρα τους ἀδρά καὶ ἀφθονα χαρακτηρισμένες. Ἡ Εὐα, πόρνη στὸ σῶμα καὶ βαθὺ αἰσθηματίας στὴν ψυχὴ, περνά σὰν φύσημα ἀληθινῆς ζωῆς. Κι' ὁ Σαρμάδης, λίγο σατυρικό ἀποδομένο καὶ λίγο υπερβολικά ἐξωτερικευμένος, εἶναι μολατοῦτα ἀρετὰ ἀληθινός. Τ' ἄλλα πρόσωπα τοῦ ἔργου, πολλὰ, διαφορετικά καὶ φευγαλέα εἶναι ἀμυδρότερα ἀποδομένα. Ὅλο τὸ σύνθημα εἶναι περιγραφή ἀνθρωπίνων φύσεων. Ἡ πλοκὴ ἀπλά καὶ ἀραιά γιά νὰ γεμίσει τόσο ὄγκο σελίδων καὶ ἡ ἀνάλυση τῶν στιγμῶν υπερβολικῆ. Οἱ περιγραφές ρομαντικές, μὰ καὶ συρροεαλιστικές. Κι' ἡ γενικὴ ἐκτύπωση τοῦ ἔργου; Εἶναι παράξενη. Νοιώθει ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης πως ὁ συγγραφέας ἔχει νὰ δημιουργήσει, ἔχει νὰ συνθέσει κόσμον καὶ ν' ἀναλύσει χαρακτηριστές. Μὰ κάτι λείπει. Τὰχα εἶναι ἀσυγχρόνιστος ὁ δημιουργὸς καλλιτεχνικά καὶ παίρνει τρόπος ἐναλλάξ ρομαντικούς καὶ ρεαλιστικούς, καλοῦπια πού πέρασαν; Ἴσως κάτι τέτοιο. Καὶ μετὰ πολλὰ πράγματα περιττά. Ὑπάρχει κάτι πού ἀρχίζει νὰ κορδαίει. Ἐπειτα ὁ κόσμος τοῦ ἔργου του συνθέτει ἕνα σύνολο καταπιεσμένο, μοιοαῖο, κάτι πού θυμίζει τοὺς «Σκλάβους στὰ δεσμά τους» τοῦ Θεοτόκη. Ἄν καὶ ἐδῶ ὁ φόνος τῆς Εὐας ἀπὸ τὸν Φῶτο Γαλάνη δίνει στὸ ἔργο μιά λύση ἀναμόδια στὸ περιβάλλον. Δηλαδή μιά ἐπανάσταση τῆς δειλῆς ψυχῆς. Τὰχα αὐτὸ εἶναι προμηνυμὰ γιά δημιουργικότερες ἐπαναστάσεις τοῦ συγγραφέα; Ἴσως. Ὅσο, καὶ οἱ «Δεσμώτες» του, με ὅλα τὰ ἐλαττώματά τους, ἂν κριθοῦν με ἀσθηρὰ καλλιτεχνικά κριτήρια, πάντα εἶναι ἕνα ἔργο ἀρετὰ ἰσχυρὸ καὶ τεχνικό.

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

Τὸ μουσικὸ γεγονός τοῦ Μάρτη, εἶναι ὁ εορτασμός τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Ρίχαρντ Βάγκνερ. Πενήντα χρόνια συμπληρώθηκαν στὶς 13 τοῦ Φλεβάρη, ἀπ' τὴ μέρα πού ὁ μεγάλος δόσκαλος πέθανε στὴ Βενετία, ἀφίροντας ἕνα γιγάντιο ἔργο ἀπόκτημ' καὶ χορὰ τῆς πολιτισμένης ἀνθρωπότητας. Τὸ Ὁδεῖο Ἀθηνῶν ἀφιέρωσε τὴν 7η Συναυλία Συμφορητῶν ἀποκλειστικά σὲ ἔργα τοῦ Βάγκνερ καὶ ἀληθινὰ μᾶς ἔδωσε λαμπρὸς ἐκτελέσεις ἀπὸ τέσσερα διαφορετικά ἔργα του, τὸν «Ἰπτάμενο Ὀλλανδῶ», τὸν «Πάρισφαλ», τὴν «Βαλκυρία», καὶ τοὺς «Ἀρχιτραγουδιστὴς τῆς Νυρεμβέργης». Ἐκτελεστὴς ἡ Συμφωνικὴ Ὁρχήστρα, ἡ Χορωδία Ἀθηνῶν καὶ ὁ περιφημὸς βαθύφωνος τῆς Κρατικῆς Ὀπερας τοῦ Βερολίνου κ. Σάιντλ. Οἱ διαφορὸι μουσικοκριτικοὶ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἰδίως κάποιοι πού ἔγινε πιά συνήθειό τους ἡ γκρίνια, ἀνοίξαν τὰ ντουλάπια τῆς μουζέας, βούτηξαν τὴν πένα τους στὸ φαρμάκι, καὶ ἀράδειασαν ἕνα σωρὸ καθαρευουσιάνηδες εἰρωνεῖες τόσο γιά τὸν κ. Σάιντλ ὅσο καὶ γιά τὸν κ. Οἰκονομίδης καὶ γιά τοὺς ἄλλους ἐκτελεστὴς. Βλέπετε στὸν τόπο αὐτὸ κάθε εὐγενεὴ προσπάθεια πρέπει νὰ χτυπηθῆ. Ἀλλὰ ἂς πούμε ἀμέσως πως ἡ Συναυλία αὐτὴ ἦταν κάτι παραπάνω ἀπὸ προσπάθεια, ἦταν μὴ ἀληθινὴ ἀπόλαυση ἀνώτερης Τέχνης καὶ ὁ κ. Οἰκονομίδης ἀπόδειξε ἀκόμα μιά φορὰ πως εἶναι ἕνας ἐξαιρετὸς μεσέτρος με βαθειὰ κατανόηση τῶν ἔργων πού ἐκτελεῖ, με σταθερὴ μαγική, με προσωπικότητα πού ἔχει νὰ ἐπιβάλλεται καὶ νὰ υποτάσσει. Ἡ Εἰσαγωγή στὸν «Ἰπτάμενο Ὀλλανδῶ», ἡ μεγαλειώδης αὐτὴ θαλασσινὴ ραφωδία, δόθηκε ἀπ' τὴν ὀρχήστρα μ' ὄλο τὸν ὀρηκτικὸ χαρακτήρα τῆς καὶ συνάμα με διάλυση τῶν θεμάτων. Ἡ χορωδία τραγοῦδισε ὀρθινὰ καὶ συντονισμένα τὸ χορὸ τῶν Νορβηγῶν ναυτῶν. Ὅλη ἡ μουσικοπάθεια, ἡ ὀνειρώδης συγκίνηση πού διέπει τὴν θρησκευτικὴ Σκηνὴ ἀπ' τὸν Πάρισφαλ βρήκε ἀξίους ἐμνηνευτὴς τὴν Ὁρχήστρα καὶ τὴ Χορωδία, πού σὰν ἕνας ἀνθρώπος, σὰν μιά φωνή, ἐκτέλεσαν τὰ δυσκολωτάτα αὐτὰ μέρη με ἐσωτερικότητα καὶ σκέψη. Ὁ κ. Οἰκονομίδης ἤχαιρε νὰ ἀποσπῆ ἀπὸ τοὺς ὑπερδ' ακούσιους ἐκτελεστὴς κροσέντι καὶ πιανίσμα πού θὰ ζήλευαν οἱ πρὸ δοκιμασιένες Χορωδίες καὶ ὄχι Χορωδία ἐρασιτεχνῶν ὅπως εἶναι ἡ δική μας. Στὸ δευτερο μέρος τοῦ προγράμματος ἐκτελέσθηκε ὁ «ἀπολαυστικὸς τὸς Βόταν καὶ ἡ μαγγανεία τοῦ πυρός», ἀπὸ τὴ «Βαλκυρία» καὶ ὀλόκληρα ἀποσπασμένα ἀπὸ τὴν πρώτη πράξη τῶν «Ἀρχιτραγουδιστῶν τῆς Νυρεμβέργης». Ὁ κ. Οἰκονομίδης κατέθεσε νὰ παρουσιάσει σὲ ἀληθινὸ ἀνάγλυφο τὰ διάφορα θέματα, νὰ ἀναδείξει κάθε λεπτομέρεια, χωρίς σχολαστικισμὸ ὁμως, καὶ νὰ παρασύρει τὴν ὀρχήστρα σ' ἕναν ὀρηκτικὸ χείμαρρο ὡς τὴν τελικὴ ἀποθεωτικὴ σκηνὴ τῶν «Ἀρχιτραγουδιστῶν».

Ὁ κ. Σάιντλ, εἶναι ἕνας μοναδικὸς Βαγερικὸς τραγουδιστὴς. Τοῦ τὸ ἐπιτρέπει ἡ φωνὴ του, φωνὴ σπάνιας ἔκτασης, γιατί ἐνῶ εἶναι φωνὴ βαθυφώνου ἔχει θαυμασιὰς ψηλὲς νότες καθαροῦ βαρυτόνου, ἡ ὑπέροχη σχολὴ του, ἡ ὀλοκαθαρὴ ντιξιὸν του, καὶ ἀπάνω ἀπ' ὅλα ἡ μουσικότης του.

Πόση ἐσωτερικότητα, πόση συγκίνηση, πόση σκέψη ὑπῆρχαν στὶς ἐκτελέσεις του! Ἀλλὰ τὸ τραγοῦδι εἶναι στὴν Ἑλλάδα μιά παρεξηγημένη Τέχνη, καὶ ὁ μεγάλος καλλιτέχνης φυσικά δὲν μπορούσε ν' ἀρέσει τοὺς διαφοροὺς τενοριστοὺς καὶ βαρυτονιστοὺς, πού καθέννας τους φαντάζεται τὸν ἑαυτὸ του δευτερο Καροῦζο ἢ Σαλιπίν. Ἀλλὰ τὸ κοινὸ, τὸ μεγάλο κοινὸ πού πλυμνηροῦσε τὰ «Ὀλυμπία» ἤχαιρε ν' ἀποθεώσῃ τὸν ἐκλεκτὸ τραγοῦδιστὴ γιὰ τίποτα δὲν μπορεῖ ν' ἀντισταθῆ μὲρος στὴν εὐλικρινὴ καὶ ἀνώτερη Τέχνη. Κι' ἦταν, ὁ κ. Σάιντλ, ἀληθινὰ μεγάλος ὡς Ἀμφότερας καὶ ὡς Χάνε Σάξ. Ἐπίσης ὑπέροχος ἦταν στὸ ρεσιτάλ πού μᾶς ἔδωσε τὴν Πέμπτη 16 τοῦ Μάρτη καὶ ὅλο τραγοῦδιστὸς Σοῦμαν, Σοῦμπερτ, Βράμς, Λέβε, Στράους, Μουσσόργσκυ καὶ Βάγκνερ. Ἰδιαίτερα στὴν ἄρια τοῦ «Ἰπτάμενου Ὀλλανδοῦ» ἦταν ἀνυπέροβλος.

Ἀπὸ τὶς ἄλλες Συναυλίες τοῦ μῆνα πού τελειώνει, σημειώνω τὴ Συναυλία τῆς Ἑλληνικῆς Χορωδίας ὑπὸ τὸν κ. Γλυκοφρύδη. Συνέπραττε ἡ Νέα Συμφωνικὴ Ὁρ-

χρήστρα υπό την Δ.δα Ἀργυροκαστρίτη. Ἡ Ἑλληνική Χορωδία σημείωσε ἀληθινὰ πρόοδο καὶ ἐμφανίστηκε αὐτὴ τὴ φορὰ κάτω ἀπὸ τὴ σταθερὴ καὶ ἐμπνευσμένη διεύθυνση τοῦ κ. Γλυκοφύδη σὰν σύνολο ἀρμονικὸ, σφιχτοδεμένο, ὑποταγμένο. Μία σελίδα τοῦ Περγολέσε, ὁ 100ος ψαλμὸς τοῦ Μέντελσον καὶ διάφορα Ἑλληνικά τραγούδια, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα ξεχωρίζουν τὸν «Πληγωμένο Κλέφτη» τοῦ Καλομοῆρα καὶ τὴ «Στεργὴ Βραδυὰ» τοῦ Προκοπίου, εἶχαν πολὺ πετυχημένες ἐκτελέσεις. Ἡ Δις Ἀργυροκαστρίτου εἶναι ἓνα νεαρὸ ταλέντο μὲ πολλὴ μετῆτη καὶ ἐμβροχία, ἀλλὰ δὲν κατορθώνει ἀκόμα νὰ ὑποτάξῃ τὴν ὀρχήστρα της, καὶ προπαντὸς δὲν μπορεῖ ἀκόμα νὰ βγῇ ἀπ' τὸν ἑαυτὸ της, ν' ἀφήσῃ τὴν ἀκαδημαϊκὴ ψυχράδα, νὰ δώσῃ κάποια θέρη καὶ κάποια ποιήση στὶς ἐκτελέσεις της. Ἐν τούτοις, παίρνοντας ὑπ' ὄψιν τὶς διαφορὰς ἀνεπάρκειες τῆς ὀρχήστρας, τὶς ἀτελεῖς δοκιμασίες, τὴν ὅχι ἀρκετὴ γνωριμία τῆς μαεστρίνας μὲ τὴν ὀρχήστρα της, περιμένο σίγουρα μὲ εὐνοϊκὰς περιστάσεις κάποια ἀνώτερη ἐκδήλωση τοῦ ταλέντου της Διδος Ἀργυροκαστρίτη. Στὴν ἴδια συναυλία ἀκούσα μὴ ὥραια φωνή, τοῦ νεαροῦ βαρουτῶνα κ. Μέλλου, ποὺ τραγούδησε ἰδιαίτερος καλὰ τὸ «Χορευτικὸ τραγούδι τῆς Εὐβοίας» τοῦ κ. Βαλτετιώτη, ἓνα ἀληθινὸ μαργαριτάρει Ἑλληνικῆς ἐμπνευσης.

Ἀπὸ τὶς συναυλίες τῶν διαφόρων σολίστ, ξεχωρίζω τὴ συναυλία τραγουδιοῦ τοῦ κ. καὶ τῆς κ. Ἐπιτροπάκη.

Ἐραῖες φωνές, καλὴ τεχνικὴ, εὐλικρίνεια ἐρμηνείας. Θὰ τοὺς ζητοῦσα μόνον περισσότερο προσοχὴ στὴν ἐκλογή τοῦ προγράμματος.

Σημειῶνω ἀκόμα μίαν ἐπιτυχημένη ἐμφάνιση στὶς γενικὲς γραμμές, τοῦ κ. Σημελιῆ στὸ Ἑλληνικὸ Μελόδραμα ὡς Ριγκολέττου. Ἀλλὰ γιὰ τὸ Ἑλληνικὸ Μελόδραμα ἐπιφυλάσσομαι νὰ μιλήσω ἐκτενῶς στὸ ἐπόμενο φύλλο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΑΛΛΑΟΥΝΗ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Ἀθήνα, Μάρτης 6—1933

Ἀγαπητοὶ φίλοι τοῦ «Ξεκινήματος»,

Διάβασα στὸ τελευταῖο φύλλο σας τὴν «Χασμωδία στὴν Ποίηση» τοῦ ὑποφαινομένου καὶ ὁμολογῶ ὅτι...δὲν τὴν πολυκατάλαβα! Μὴ σὰς παραξενέψῃ αὐτό. Ἡ συνεργασία, φαίνεται, συγγραφεία—στοιχειοθέτη—διορθωτὴ, ὑπήρξεν ἄψιχες... Ἐγιναν τόσο φοβερὰ τυπογραφικὰ λάθη στὸ δυστυχισμένο αὐτὸ ἀρθροῖδιο, ὥστε...πολὺ δύσκολα κατώρθωσα νὰ θυμηθῶ τὴ ἡθέλα νὰ πῶ ὅταν τὸ ἔγραφα. Γι' αὐτό, θὰ σὰς παρακαλέσω πολὺ νὰ δημοσιεύσετε στὸ ἐρχόμενο φύλλο τοῦ περιοδικοῦ σας τὸ γράμμα μου αὐτό, καὶ νὰ συστήσετε στοὺς φίλους ἀναγνώστες νὰ διορθώσουν μονάχοι τους μὲ μελάνι, πᾶνω στὸ ἄρθρο, τὰ ἀκόλουθα λάθη, γιὰ νὰ λείψουν τοὐλάχιστον οἱ παρανοήσεις:

Στὴ σελ. 8 στίχο 19 ἀντὶ **ἀριστοῦργημα** νὰ βάλουν **ἀραβούργημα**.

Στὴν ἴδια σελίδα, τελευταῖο στίχο, ἀντὶ **ὅμως** νὰ βάλουν **ὄπως**.

Στὴν σελ. 82 στ. 3 ἀντὶ **γιὰ** νὰ βάλουν **πιά**.

> > > > 17 ἀντὶ **τέτοια** νὰ βάλουν **τέλεια**.

> > > > 19 ὅστερ' ἀπὸ τὴ λέξη **στίξεως**—νὰ βάλουν **τελεία** καὶ νὰ προσθέσουν: **Στὸν στίχο (π.χ.)**.

Στὴν ἴδια σελ. στίχο 29, ἀντὶ **κομποτιστικῆς** νὰ βάλουν **καμποτινίστικης**.

Στὴν ἴδια σελ., στ. 33, ἀντὶ **σημεῖο τέχνης** νὰ βάλουν **στοιχεῖο τέχνης**.

Κι' ὅστερ' ἀπ' ὅλα αὐτά, ἂν θέλουν, ἄς ξαναδιαβάσουν τὸ ἄρθρο...

Σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὴ φιλοξενία

Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΛΗΣ

ΣΗΜ. ΞΕΚΙΝ.—Δημοσιεύωντες εὐχαρίστως τὴν παραπάνω ἐπιστολὴν τοῦ κ. Μπουφίδη μὲ τὴν ἐξῆς δημοσίευσιν: τὰ λάθη διὰ τὰ ὁποῖα ὁμιλεῖ δὲν ἔγινον οὔτε ἀπὸ τὸν στοιχειοθέτη, οὔτε ἀπὸ τὸν διορθωτὴν τοῦ περιοδικοῦ μας, ἀλλὰ ἔτυχε νὰ ὑπάρχουν εἰς τὰ δοκίμια ἄλλου τυπογράφου ἀπὸ τὰ ὁποῖα καὶ πήραμε τὸ ἄρθρο.

ΕΘΝΙΚΟ ΡΙΓΟΣ

Ἐκδιδύμαστε σὲ μέρες ἐθνικῆς χαρᾶς, σὲ μέρες ποὺ πανηγυρίζουμε τὴν μεγαλυτέρην ἐθνικὴν ἐπέτειο, τὴν Ἀνεξαρτησία μας.

Σὰν νέοι, πρωτοπόροι μιᾶς μεγάλης ἰδεολογίας ποὺ τάξαμε γιὰ σκοπὸ τοῦ περιοδικοῦ μας, νοιώθουμε τὸ ἐθνικὸ ρίγος νὰ διατρέχῃ τὶς φλέβες μας καὶ ἡ ψυχὴ μας ν' ἀγκυλιάζῃ μὲ ἀγάπη κι' εὐγνωμοσύνη τὰ Ἑλληνικὰ ἰδανικά, ποὺ ἀπὸ παιδιὰ ἀκόρη μάθαμε ν' ἀναγνωρίζουμε σὰν σκοπὸ τῆς ζωῆς μας.

Ἀντίθετα στὰ μεταπολεμικὰ ρεύματα ποὺ ἀγωνίζονται νὰ πνίξουν κάθε πατριωτικὸ παλμό, τὸ «Ξεκίνημα»—ἔξω ἀπ' τὸ φιλολογικὸ πλαίσιο τοῦ ἀγῶνα του ἐνάντια στὶς ἐλιναστατικὲς τάσεις τῶν νέων ποὺ γράφουν—τάχθηκε καὶ ἐνάντια στοὺς ἐχθροὺς τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, στοὺς ἀμφίβολους πρωτοπόρους τῆς διανόησης καὶ στοὺς προλετάριους τῆς σκέψης, ποὺ ἔχουν ἐπιωφεληθῆ τῆς κρίσεως ἐποχῆς τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς γιὰ νὰ δράσουν.

Σήμερα ἐρχόμαστε νὰ δοκιμασθῶμε πίστη στὸ ἱερὰ ἰδανικὰ τῆς πατρίδας μας καὶ ἀφοσίωση στὸ Ἑλληνικὸ ὄνομα.

Ἐρχόμαστε ὅμως καὶ γιὰ νὰ κηρύξουμε φανερὰ τὸν ἀμείλικτο πόλεμο ἐνάντια στὸν κοῦφιο συμβατικὸ πατριωτισμὸ καὶ στὸν ἐιρηνικὸ κοσμοπολίτικον ἐθνικισμὸ καὶ νὰ διακηρύξουμε πᾶς τὸ νεῖατά θέλουν ζωὴ, θερμότητα, φωτιὰ, ἐθνικὴ δραστηριότητα γιὰ νὰ πορεύσων νὰ ταχθῶντε ἀντιμέτωπα μὲ τὸν ΜΕΓΑΛΟ κίνδυνο τοῦ ΚΟΜΜΥΝΙΣΜΟΥ, γιὰ νὰ νικήσων τὶς ΑΡΡΩΣΤΕΣ ΑΡΙΣΤΕΡΕΣ τάσεις τῆς πνευματικῆς φθιστικῆς προλεταριακῆς νεολαίας, ποὺ μεταδίδει τὸ δηλητήριο τοῦ διεθνισμοῦ καθημερινὰ στὶς ἀπλοϊκῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς.

Ὅποιοι νέοι νοιώθῃ πᾶς μπορεῖ νὰ μᾶς ἐνισχύσῃ στὸ ἐθνικὸ ξεκίνημά μας—δίχως νᾶναι καὶ λογοτέχνης—θᾶναι εὐπρόσδεκτος στὴν συντροφιά τοῦ «Ξεκινήματος».

Ὅποιοι ὄχι, θὰ κἀνῃ πολὺ φρόνιμα νὰ μᾶς ἀποφύγῃ.

ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΜΑΣ

Τὸ «Ξεκίνημα» βρίσκεται στο 4ο φύλλο τῆς ἐκδόσεώς του. Ἐχουν δηλαδὴ περάσει τέσσερις μόλις μῆνες ἀπ' τὴν ἡμέρα τῆς κυκλοφορίας τοῦ πρώτου φύλλου του. Κι' ὅμως μὲ κάποιο ἐγωϊσμὸ, λογικὸ βέβαια, μπορεῖ ἀπὸ τώρα καὶ ὑπερηφανεύεται πῶς ἔχει ἐπιτελέσει τὰ σημαντικώτερα ἀπ' ὅσα ὑποσχέθηκε στὸ πρόγραμμά του, στὸ πρώτο φύλλο του.

Ἐπιδοξοῦμε, λέγαμε στὶς προγραμματικῆς ὑποσχέσεις μας, μὲ τὴ σημερινὴ προσπάθειά μας νὰ συγκεντρώσῃμε ὅλους τοὺς νέους ποὺ γράφουν γύρω ἀπ' τὸ περιοδικὸ μας, νὰ δημιουργήσῃμε μιὰ πραγματικὴ πνευματικὴ κίνηση πτῶν νέων, κι' ἔτσι ν' ἀνασύρῃμε ἀπ' τὴν ἀφάνεια ὄριμμένα κρυμμένα ταλέντα ποὺ θ' ἀποτελέσῃων τὴν αὐριανὴν τέχνην».

Αὐτὸ τὸ ἐπιτελέσαμε ἐν μέρει, ἀπ' τὴ μὴ μεριὰ μὲ τὶς τακτικῆς φιλολογικῆς συγκεντρώσεις τοῦ «Ξεκινήματος», ποὺ γίνονται κάθε Κυριακὴ τακτικὰ στὰ γραφεῖα μας, κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη μὲ τὸ παρουσιασθῆναι νέων ταλέντων ἀπ' τὶς σελίδες τοῦ περιοδικοῦ μας, ποὺ θ' ἀρχίσῃ ἀπαραίτητα ἀπὸ τὸ ἐπόμενο φύλλο μας.

Ὅσοι δὲν παρενέβησαν σὲ καμμιά ἀπ' αὐτῆς τὶς συγκεντρώσεις δὲν θὰ μπορέσων ποτε νὰ φαντασθῶν τὴν συγγραμτικὴν ὁμοφωνία τῶν νέων στὰ σήμερ· νὰ προβλήματα τῆς τέχνης καὶ τῆς ζωῆς.

Ἐνας πυρῆνας πειθαρχημένων καὶ ὄγειων τάσεων ἔχει δημιουργηθῆ ἤδη καὶ

ἀρχίζει να ρίχνει τα πλοκάμια του στους γύρω ξένους του «Ξεκινήματός» μας νέους, για να τους περιλάβει στους κόλπους του.

Ακόμη από το φύλλο αυτό, το «Ξεκίνημα» επρόκειτο να παρουσιάσει κι' ένα νέο ταλέντο, που ξεχώρισε μέσα απ' τους άπλοους αναγνώστες του, και που ανεβλήθη όμως; για τεχνικούς λόγους την τελευταία στιγμή.

Όσο για τον ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΡΟΜΟ ΜΑΣ, που το «Ξεκίνημα» αισιοδόχησε πως θα βροή, ενωμένο μ' όλους τους νέους μπροστά στον κίνδυνο που διατρέχουμε να σαπατάμε τα χρόνια μας μέσ' στ' αμφίβολα ρεύματα που επικρατούν, αυτόν είναι πολύ πρόωρα να ποῦμε πως ἔστω και από μακριά τον διακρίναμε.

Κάτι όμως άλλο που ἔχει μεγάλη σχέση με τον ΔΡΟΜΟ αυτόν των νέων είναι η σεβαστή στάση μας αντίκρυ στους παλιούς, που πολλοί την παρεξήγησαν.

Το πρωτοσέλιδο κάθε φύλλου μας, που είναι αφιερωμένο πάντα σ' έναν παλιό, ἔδωσε «λαβείν» σε πολλά σχόλια. Μᾶς δίνεται έτσι, ευκαιρία να ξανατονίσουμε πως δεν είμαστε ούτε ἀρριβιστές ούτε κι' επαναστάτες, και πως, ἂν ἔχουμε πεποιθήση στα νεάτα μας, δεν μπορούμε και ν' ἀρνηθούμε τους ανθρώπους που μᾶς δίδαξαν τὸ Α του ἀλφαριθμητικῆς τέχνης, ἐπειδὴ πέρασαν τὰ πενήντα χρόνια τους.

Άλλως τε ὅπως τονίσαμε στὸ πρῶτο φύλλο μας, οφείλουμε να σεβαστούμε εκείνους που θὰ ἐκτιμήσουν τὴν προσπάθειά μας—και τούς τιμοῦμε κατὰ τὸν ἐλαχιστότερο τρόπο νομίζουμε—ἀλλὰ και ν' ἀγνοήσουμε προσπερνώντας τους—ὅπως τὸ κάνουμε—όλους εκείνους που θὰ θελήσουν να βρεθοῦν ἐμπόδια στὸ δρόμο μας.

ΕΝΑ ΞΕΚΙΝΗΜΑ

Πρὶν ἀπὸ ἑκατὸ περίπου χρόνια ἕνα στοργικὸ παιδί τῆς Ἑλλάδας, θέματα ἐνὸς ἀπὸ τὰ ἐνδοξότερα νησιά τοῦ Αἰγαίου σήκωνε τὴν σημαία ἐνὸς μεγάλου ξεκινήματος.

Πρωτοπόρος τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδας μας, ὁ Κοραΐης, χτυπᾷ τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου κατὰ τῆς πνευματικῆς ἀμορφωσιάς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ και δίνει καινούργιο προσανατολισμὸ στὴν λαϊκὴ ἐκπαίδευση, που εἶχε ἀφεθῆ στὰ χέρια σχολαστικῶν φιλοσόφων και δασκάλων.

Κατορθώνει να ἀναχατίσει τὸ ρεύμα τῆς λογικωτατοσύνης που ἔδερε τούς ἀγραμμάτους και να φέρη σὲ πρώτη μοῖρα, τὴν Ἑλληνικὴ παιδεία, τὴν διδασκαλία αὐτῆς τῆς ἴδιας τῆς γλώσσας μας...

Τὸ Ξεκίνημα τοῦ Κοραΐη, ἦταν ἡ ἀπαρχὴ τῆς πνευματικῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ ἐπάνω σὲ στερεῆς βάσεις και με σύστημα, ἔργο που ἔχει δώσει στὸν τόπο μας τὴν ἀληθινὴ πνευματικὴ ἐλευθερία, στὴν ὁποία χρωστάμε σήμερα τὸν πολιτισμὸ μας, ἐμεῖς οἱ σύγχρονοι.

ΟΙ ΧΟΡΤΑΤΟΙ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ...

Ὁ κ. Κ. Οὐράνης σ' ἕνα ἀρθρο του στὸ 2ο φύλλο τοῦ «Σήμερα» κατηγορεῖ τούς...ἀνθρώπους εκείνους που ἐνῶ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀστική τάξη κι' ἔζησαν ὅλη τὴ ζωὴ τους σὰν ἀστικοί, ἔχουν πάψει ν' ἀνήκουν ψυχικά και πνευματικά στὴν τάξη τους αὐτή.

Και ρωτᾷ: «Ἐφ' ὅσον οἱ ἴδιοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι δεν εἶναι ἀλληλέγγυοι με τὴν τάξη τους και δεν εὐθύνονται για τὸν ἠθικὸ βούρκο τοῦ σημερινοῦ καθεστώτος, ποιὸς θ' ἀναλάβη τὴν καθήκνησιν αὐτοῦ τοῦ βούρκου τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος»;

Στὶς παραπάνω παρατηρήσεις τοῦ κ. Οὐράνη ἀπαντᾷμε με μιὰ ἐρώτηση, τῆς ὁποίας θὰ περιμένουμε ἐξαιρετικὰ ἀνυπόμονα τὴν ἀπάντηση.

Ἐνας ἀστός—ξάφει ποιὸς—κάποια μέρα, ἐνῶ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀστική τάξη και ἔχει ζήσει ὅλη τὴ ζωὴ του σὰν ἀστός, παύει ἀποτόμως να ἀνήκει ψυχικά και πνευματικά στὴν τάξη αὐτή, γιατί ἕνας καλὸς γάμος τοῦ ἀπέφερε ἀνέλπιστα εἰσοδήματα, συμποσούμενα σὲ ἑκατομῦρια—και ὄχι χιλιάδες—δραχμῶν.

Ἐνα δλόκληρο τετράγωνο οἰκοδομῶν και μάλιστα με μιὰ συνοικία που πε-

ριβάλλεται ἀπὸ τὴν ὁδὸν Φιλελλήνων και τὴν πλατεία τοῦ Συντάγματος, δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητη περιουσία.

Και ὁ αὐτὸς αὐτός—ξάφει ποιὸς ὁ κ. Οὐράνης—παύει νᾶναι ἀστός και γίνεται...κομμουνιστής.

Ἐπειδὴ ὁμοῖ, εἶναι και διανοούμενος—και ποιητὴς κάποτε—ξεσπαθώνει ὑπὲρ τοῦ προλεταριάτου και γράφει πύρινα ἀρθρα «περὶ καταργήσεως τῆς οικονομικῆς ἀνισότητος και ἰσοπεδώσεως τῶν ἀνθρώπων σὲ μιὰ και μόνη τάξη κοινωνική, τὴν προλεταριακή».

Ἐπειδὴ δὲ ξάφει καλὰ τὶ θὰ πῆ νᾶσαι χορτάτος, δὲν θέλει «οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ νᾶναι μόνο χορτάτοι και ν' ἀπολαμβάνουν εἰρηνικά τὴ χώνευσή τους, ἀλλὰ ζητᾷ, νᾶναι και πνευματικώτεροι και ψυχικώτεροι στὴν κοινωνικὴ ἐπανάστασή τους».

Ρωτοῦμε τώρα: ὁ αὐτὸς αὐτός, που ἔπαψε νᾶναι τέτοιος μόλις ἐγκατεστάθηκε στὸ τετράγωνο τῆς ὁδοῦ Φιλελλήνων, ἔκαμε καλὰ ἢ ὄχι που ἔπαψε νᾶναι ἀστός ἀφοῦ ἔγινε διὰ μιᾶς προλετάριος;

Κι' ἀκόμα: δὲν εἶναι, ὁ μοναδικὸς τύπος τοῦ ἀνθρώπου, που πρέπει ν' ἀναλάβη τὸν καθαρὸ τοῦ βούρκου τοῦ σημερινοῦ κοινωνικοῦ καθεστώτος;

Ἐμεῖς θὰ λέγαμε ναί. Γιατὶ ὁ αὐτὸς αὐτός, θὰ ἦταν ὁ πραγματικώτερος ἰδεολόγος κομμουνιστῆς κι' ὁ μόνος ἐνδεδειγμένος για τὴν καθάρση, ἀφοῦ θᾶναι χορτάτος και...ἑκατομυριούχος.

Ὁ κ. Οὐράνης τί λέει;

Ο ΙΔΕΟΛΟΓΟΣ

Στὶς προκηρῦξεις που μοιράστηκαν στὸ Πανεπιστήμιο για τὴν διαφήμιση τῆς «Ἰδέας» του, ὁ κ. Μελάς, λέει δὲν εἶναι οὔτε κομμουνιστής, οὔτε φασίστας.

Τὸ ὅτι, ὁ κ. Μελάς, δὲν πιστεύει σὲ τίποτα, τὸ ξάφισαμε ἀπὸ καιρό.

Ἐκείνο ὁμοῖ που δὲν μπορούσαμε να πιστέψουμε, εἶναι ὅτι, ὁ ἰδεολόγος τῆς ὁδοῦ Ἐδουάρδου Λῶ ἦταν δυνατὸ να θελήσῃ να δράσῃ κατὰ τὸ ἀποτυχὸν κίνημα και να κἀνη πραγματικότητα τὴν «βαθύτερη κοινωνικὴ ἀλλαγὴ που πιστεύει στὸ πρῶτο φύλλο τῆς «Ἰδέας» του.

Ὡστόσο, ὁ θεὸς δὲν τῶθελε. Και τὴν ἐπομένη, ὁ ἀποτυχημένος «ἰδεολόγος» μιλοῦσε για...κουλουράκια ἀπὸ τὴν γνωστὴ φορτουρισμένη στήλη του, τὸ μόνο ἄστυλο που τοῦ ἀπέμεινε για νὰ...κλείσῃ τὸν ἑαυτό του!

ΤΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τὰ λογοτεχνικά βραβεῖα τοῦ Κράτους δὲν ἀπνευμήθησαν—ὅπως ἄλλως τε ἦταν ἐπόμενο—και ἦταν ἡ πιὸ δίκαιη πράξη που μπορούσε να κἀνη ὁ προκάτοχος τοῦ κ. Τουρκοβασίλη.

Δὲν θέλουμε να ἐξετάσουμε τὰ αἷτια που ἐξηγάκασαν τὸν πρῶν ὑπουργὸ τῆς παιδείας να ματαιώσῃ τὴν ἀπονομή τους, οὔτε πιστεύουμε στὴν εὐσχημὴ δικαιολογία ὅτι τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Οἰκονομικῶν δὲν ἐνέκρινε τὸ ἀπαιτούμενο χρηματικὸ ποσόν. Τὰ αἷτια εἶναι βαθύτερα, πολὺ περισσότερα ἀπὸ ὅσο φαίνεται.

Ὅταν πρὸ καιροῦ τὸ Κράτος θέσπισε τὰ βραβεῖα, δὲν εἶχε ὑπ' ὄψει του τὰ ἐπακόλουθα, οὔτε τὶς αἰσχροτήτες που θὰ προηγούνταν πρὶν ἀπ' τὴν ἀπονομή τους.

Τὸ τί ἔγινε εἶναι γνωστὸ: Ἐφημερίδες ξεσπάθωσαν για να ὑποστηρίξουν τούς εὐνοούμενους τους: ἐνδιαφερόμενοι ἔγραψαν δλόκληρα ἀρθρα για τὰ ὑποκείμενά τους, ἀφίνοντας ἕνα ἐλάχιστο μέρος στὸ περιθώριο, τόσο ὅσο να χωράῃ μιὰ ξένη ὑπογραφή για τὴν ἀπαραίτητη δικαιολογία κι' ἄλλοι λογοτέχνες, βλέποντες τὴν οἰκτρὴ αὐτὴ κατάντια, ἀπέσπυαν τὰ βιβλία τους. Οἱ διάφορες ὀργανώσεις που ἐξέλεξαν τούς ἀντιπροσώπους τους για τὴν Κοιτικὴ Ἐπιτροπὴ, εἶχαν φροντίσει να στείλουν ὅλους εκείνους που κατὰ τὴ γνώμη τῶν πολλῶν δὲν ἦσαν ἀρμόδιοι για να κρίνουν τὰ ἔργα τους και πρὶν ἀκόμα...μοιρασθοῦν τὰ λεπτά, εἶχε ἀρχίσει ἕνα κρικουβερτο γλέντι. Κι' ὁ κόσμος, ὁ πολὺς κόσμος, που ὅπως πάντοτε θὰ πλήρωνε, κονοῦσε θλιβερά τὸ κεφάλι του.

Εύλογα λοιπόν γεννάται η σκέψη: ο τρόπος αυτός της απονομής—αν καμιά φορά άπονεμηθούσαν—των βραβείων του Κράτους είναι ο κατάλληλος όπως έχει, ή χρειάζεται να γίνη κάποια μεταρρύθμιση, σε τρόπο που ν' άπονεύονται οι αδικίες;

Έπειτα είναι και το άλλο: ότι κάθε φερμαρισμένο όνομα θά μπορούη άνετώτερα νά διαγωνίζεται, ενώ κάθε νέος λογοτέχνης, καλός ή κακός, θά παραγκωνίζεται.

Ο κ. Υπουργός της Παιδείας άς φροντίση νά διορθώση τά άτοπα και άς κυττάξη νά δη τι μπορεί νά γίνη.

ΕΝΑΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Ένας δλόκληρος χρόνος συμπληρώθηκε από την ημέρα που το Έθνικό Θέατρο άρχισε τις παραστάσεις του, υπό τους αιώτερους οίανούς. Όλοι μας πιστέψαμε ότι το Έλληνικό Θέατρο μπήκε σ' έναν καλό δρόμο, και ή έναρξη των παραστάσεων του Έθνικού, θά γίνονταν ή άπαρχή μιάς θετικής προσπάθειας γιά την δημιουργία Έλληνικής θεατρικής τέχνης.

Όμολογούμε ότι πλανηθήκαμε. Το Έθνικό θέατρο, έξω από την τέρψη του πολύ κοινού, δέν προσέφερε μέχρι σήμερα τίποτε, απολύτως τίποτε, στο νεοελληνικό θέατρο. Η Έλληνική θεατρική τέχνη άγνοήθηκε, οι θεατρικοί συγγραφείς όλων μας, μάς έδωσε μιά σειρά ξένων έργων, πότε καλών και πότε άποτυχημένων, άγνοώντας συστηματικά τους Έλληνας συγγραφείς.

Μά δέν είναι μόνον αυτό. Το Έθνικό θέατρο έκανε πειράματα, προσπαθώντας νά μάς άποδείξη ότι, αν άνέβαζε Έλληνικά έργα στη σκηνή του, δέν θά κρατιώντουσαν. Άποδείξη το «Ένώ το πλοίο ταξειδεύει» της κ. Καζαντζάκη. Η κ. Καζαντζάκη όμως άριστέριζε. Και το έργο που μάς έδωσε ήταν άριστό. Το Έθνικό θέατρο γιά νά μάς το παρουσιάση έκρινε καλό νά του άφαιρέση ώρισμένες σκηνές και το άποτελεσμα ήταν ότι το πλοίο... ναυάγησε, προς μεγάλην χαράν πολλών.

Άπ' το πρώτο αυτό Έλληνικό έργο, πολλοί θέλησαν νά βγάλουν το συμπέρασμα, ότι δέν είναι δυνατόν νά σταθούν έργα Έλληνικά, παρά το έπιμελημένο άνέβασμά τους και παρά τά τελειώτατα μηχανικά μέσα της σκηνής του Έθνικού.

Ατόύς, τους άφίνουμε στην πλάνη τους. Ρωτούμε όμως άπλώς την Δ)ση του Έθνικού: γιατί έδιάλεξε νά πιά κατάλληλο αυτό το έργο που δέν έπρεπε καν ν' άνεβαστή άπ' τή σκηνή του Έθνικού, —που στο κάτω κάτω δέν έχει προορισμό νά κάνει ιδεολογικές προπαγάνδες—και γιατί άφου άπεφάσισε νά το άνεβάση το περιέκοψε;

Άλλά πιά άποστομοτική άπάντηση γιά τους άπαισιόδοξους και τους καλοθελητάς αυτούς του Έλληνικού θεάτρου, υπήρξε ή υποδοχή πούτυχε από το έκλεκτό κοινό ο «Ποπολόρος».

Το έργο αυτό, ήταν ένα έξαιρετικό Έλληνικό έργο κι' άπέδειξε ότι υπάρχουν Έλληνικά θεατρικά έργα όχι εύκαταφρόνητα.

Αυτά δέν άρκοούν γιά ν' άποδείξουν άποτυχημένο το θεσμό του Έθνικού θεάτρου.

Λίγες μέρες πριν, σε μιά άπ' τις Άθηναικές εφημερίδες, αναγράφτηκε ή πληροφορία ότι το Έθνικό θέατρο θά μάς παρουσιάσε, μαζί με το «Νά ζή το Μεσολόγγι» του κ. Ρώτα και τον «Μπάρορ» του κ. Λιδωρίκη. Η Δ)ση του Έθνικού το διέψευσε άμέσως. Όταν όμως ο συγγραφέυς άπαντώντας, άνέφερε ότι οι ίδιοι οι διευθύνοντες τον είχαν βεβαιώσει ότι θά το άνεβάζαν γιατί το έργο του είχε έγκριση, το Έθνικό έκρινε καλό νά σιωπήση Γιατί; Άπάντηση δέν υπάρχει. Το Έθνικό έσιώπησε και πάλι όπως πάντα...

Άλλο:

Στην «Πρωία» της 21 Μαρτίου, ο κ. Πολίτης γράφει: «Γιά την εβδομάδα αυ-

τήν και μόνο την εβδομάδα της Έθνικής γιορτής, δίνει το Έθνικό θέατρο μιάν έκτακτη παρασταση με δυο Έλληνικά έργα. Το Έθνικό θέατρο δέν έπετρέπετο νά ή μετάσχη στον ετήσιο πανηγυρισμό της Έθνικής άπολυτρώσεως και άποφάσισε ή συμμετοχή του νά είναι σκαφρισμένη με το σκοπό της ιδρύσεώς του, νάχη δηλαδή τή σημασία λαϊκής διαπαιδαγωγώσεως. Μονάχα ό,τι γνωρίζεις αγαπās. Κι' αγαπās στερεώτερα δυο βαθύτερα γνωρίζεις».

Θά σχολιάσουμε δυο πράγματα: «Μονάχα ό,τι γνωρίζεις αγαπās», κι' αγαπās στερεώτερα δυο βαθύτερα γνωρίζεις». Ρωτάμε τώρα τον κ. Πολίτη: Αυτά που γράφει, τά πιστεύει; Γιατί δυο πράγματα θά συμβαίνουν: «Η, ο κ. Πολίτης, δέν πιστεύει όσα γράφει και είναι περιττό νά τά γράφη, ή τά πιστεύει αλλά δέν τά εφαρμόζει».

Και ή εξήγηση είναι εύκολη: Πώς μπορεί κανείς ν' αγαπήση—εμείς προσθέτουμε και νά εκτιμήση κάτι που δέν το ξέρει, δέν του δίνεται δηλαδή ή ευκαιρία νά το γνωρίση;

Πώς θέλουμε «ν' αγαπήση στερεώτερα» κάτι, που δχι μόνο «βαθύτερα δέν γνωρίζει», αλλά ούτε καν έπιφανειακά;

Και γιά νά εξηγηθώμαι πιά άπλά: Πώς είναι δυνατόν το πολύ κοινό νά διαπαιδαγωγηθή Έλληνικά, πώς είναι δυνατόν νά αγαπήση το Έλληνικό θέατρο, τή στιγμή που του σεβρίζονται άδιάκοπα, ξένα θεατρικά έργα πότε καλά και πότε άποτυχημένα; Η τέχνη, είναι διεθνής, αλλά κρατιέται πάντα σε κάποια αναλογία.

Δέν κάνουμε σοφιστείες, δέν θέλουμε νά θίξουμε κανένα. Ζητάμε μόνο νά γνωρίσουμε τους έαυτούς μας' ζητάμε ν' άναμετρήσουμε τās δυνάμεις μας' ζητάμε νά δούμε τί μπορεί νά γίνη γιά το δύσμοιρο νεοελληνικό θέατρο, που καταδικάστηκε στην άράνεια από έναν κακοδιοικούμενο οργανισμό.

Και είναι περισσότερο ακόμα λυπηρό το νά βλέπη τους άνθρώπους που κρατάν στα χέρια τους την πνευματική κίνηση, την πνευματική ζωή ενός τόπου, νά μη ενδιαφέρονται διόλου γι' αυτήν.

Οι άνθρωποι που διευθύνουν το Έθνικό, πρέπει νά συναισθανθούν καλά ότι έχουν μερικές υποχρεώσεις, τις οποίες δέν πρέπει ν' άγνοούν...

Ένα άλλο ζήτημα, πιά σπουδαίο αυτό: Πολλά αν δχι τά περισσότερα έργα που άνέβασε το Έθνικό, τάχουν μεταφράσει τά ίδια τά μέλη της έπιτροπής του, σαν νά μην υπήρχαν δηλαδή άλλοι λογοτέχνες—που σημειώστε πεινούν γιατί δέν έτυχε νάχουν καμιά δημόσια θέση—που νά μπορούσαν νά μεταφράσουν.

Το ζήτημα αυτό μάς φέρνει σε πολύ θλιβερές σκέψεις.

Μάς κάνει ακόμα νά υποθέσουμε, ότι ένας λόγος γιά τον όποιον το Έθνικό θέατρο άποφύγει νά μάς δώση έργα Έλληνικά, είναι γιατί ενδιαφέρεται περισσότερο γιά την είσπραξη των μεταφραστικών ποσοστών των ενδιαφερομένων, παρά γιά την έκλογη και παρουσίαση καλών Έλληνικών έργων.

Γι' αυτό και είμαστε περιέργοι νά μάθουμε από ποιόν γίνεται ή έκλογη των ξένων έργων, που τις περισσότερες φορές μάς τά παρουσιάζουν οι ίδιοι μεταφραστές.

Άπ' όλα αυτά βγαίνει ένα θλιβερό συμπέρασμα που μάς άποκαρδιώνει. Και σκεφτόμαστε ότι είναι λυπηρό νά λειτουργή κάποιος κρατικός οργανισμός—που προορισμός του θάταν νά περιβάλλη με έσοργή και εκτίμηση κάθε τι που θάχε σχέση με την πνευματική άνάδειξη της χώρας από την όποια συντηρείται—ο όποιος δέν κάνει τίποτ' άλλο από το νά μάς παρουσιάη σε πρωτόγονα πνευματικά επίπεδα και νά μάς γεμίξη άπαισιοδοξία γιά το μέλλον. Από τον κ. Υπουργό της Παιδείας περιμένουμε νά διορθώση τά άτοπα και μέσα στο πρόγραμμα της πνευματικής εξυγίανσης που έχει γιά τον τόπο μας, νά περιλάβη άπαραιτήτως και το Έθνικό θέατρο.

Διαφορετικά το θέατρο της όδοι Άγ. Κωνσταντίνου άς γίνη έπιχείρηση και άς πάψη νά λέγεται Έθνικό. Ο προορισμός του δέν ήταν αυτός...

ΤΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ ΜΑΣ

(Γράμματα, συνεργασία κι' έμβλήματα στέλνονται στον κ. Ν. Αϊβαλιώτη—Λεωκάρους 18, Πειραιά).

Γ. Χαρβαλιάν. Ένταυθα.—Έχετε κάποιο ταλέντο, ξέροτε να γράφετε, μα δεν προσέχετε. Έπειτα και τα θέματά σας δεν είναι εκλεκτικά. Επαγαλλμαίνετε πρόματτα χιλιοεισόμενα. Άπ' τα τελευταία σας καλό το «Χαρές». **Α. Αδύερην,** Πειραιά.—Το «Λησιμόνια τα λουλούδια» κατόπιο άπ' τα προηγούμενά σας διαβίστε «Έλληνας ποιητής». Ή ποιήση είναι το λεπτότερο είδος της τέχνης και θέλει ξεχωριστή μεστέρα. **Ν.Π. Κάρ.,** Ένταυθα.—Περάστε άπ' τα γραφεία μας. **Γ. Άηδονόπουλον,** Καλλιθέαν.—Τό γραμμα που μας λέτε δεν τό πήραμε και κακός σας έλληροφόροςαν. Τα ποιήματά σας έχουν και καλούς στίχους, αλλά έχουν κι' άλλους εντελώς παιδιάστιχους. Όστε δεν έχετε παρά να προσέχετε περισσότερο σ' ότι γράφετε, γιά να μας δώσετε κάτι τό καλό. **Φ. Σφήκαν,** Λευκωσίαν.—Τόσο τα ποιήματά σας όσο και τα ποιήματα του φίλου σας, δεν έχουν πάρει άκόμη την όριμη μορφή τους. Να διαβάσετε πολύ και να γράφετε λίγο. Μόνον έτσι θα δημιουργήσετε κάτι τί τό καλό. **Κ. Γαρδέλην,** Ένταυθα.—Γιά τά...κακά σας λόγια ευχαριστούμε. Κάνετε πνεύμα, αλλά γίνεσθε και ό ίδιος κακός. **Ξ. Φωτεινός,** Πειραιά.—Όροι γιά συνεργασία δεν υπάρχουν. Όταν είναι καλή δημοσιεύεται. Το διηγηματάκι σας είναι γραμμένο σάν μαθητική έκθεση. Πρέπει να διαβάσετε πολύ Έλληνας πεζογράφος, άν πραγματικά θέλετε να κάνετε τέχνη. Το ποιήμα σας κάτι λέει, χωρίς όμως και να τό ολοκληρώνη. Άν σας είναι βολετό, περάστε γαμμάκι Κυριακή απόγευμα άπ' τα γραφεία μας. **Μικρόν,** Λευκάδα.—Τό «άνθρωποι» επειδή ήταν «έμπνευσμένο» γι' αυτό γαί τό ξεχωρίσαμε. Διορθώστε τους δύο τελευταίους στίχους του 2ου τετραστίχου και θα γίνη δημοσιεύσιμο. Τό «Άς φεύγουμε» άν τό προσέχετε περισσότερο, ειδικά τό τελευταίο τετράστιχο, θα γίνη πολύ καλό. **Χ.,** Άγιον.—Έξαιρετικά καλό. **Τ. Καδών,** Σέρρες.—Τό τελευταίο σας άποτυχημένο. Προσέχετε περισσότερο. **Α. Φράγκων.**—Είναι άδύνατον επί του παρόντος. Θάπρετε να δημοσιευτή σε 12 τουλάχιστον τεύχη μας. **Μ. Μπ.,** Πειραιά.—Δεν έχετε καθόλου δίχνο. Η καλή συνεργασία των νέων θα δημοσιεύεται στο «Ξεκίνημα» όσο κι' άν είναι μεγάλη σ' έκταση. Το διηγημά σας δείχνει πως κάποτε θα γράφετε καλά. Προς τό παρόν όμως άποτυχηάετε. Φροντίστε άκόμα να μην άνακατεύετε την καθαρεύουσα με τη δημοτική. **Α. Καρανίναν,** Άλιμιανόν.—Τό ενδιαφέρον σας γιά τό «Ξεκίνημα» μας συγκίνησε. Κάνετε βτη νομίζετε καλύτερο. Τα ποιήματά σας φορετά καλά και θα παραδοθούν στην Έπιτροπή του Διαγωνισμού. **Βορετιόν,** Καβάλλαν.—Δεν έχετε δίχνο. Άν κάποιο περιοδικό ύπεστήριξη παραματικά και ύποστηρίξει έξακολοθητικά τους νέους είναι ή «Έβδομάς». Όστε...Τα ποιήματά σας άπέχουν πολύ από του νό γέλωται ποιήματα. **Π. Χρυσάλλην,** Ένταίθα.—Τό «Ξεκίνημα» μπορεί να δημοσιεύη γνώμες των άναγνωστών του πάνω στα γυνικά φιλολογικά ζητήματα, όχι όμως και γνώμες που άφορούν κριτή και κριζόμενο. Αθή είναι ή άρχή μας και δυστυχώς δεν μπορούμε να την παραδοίμε. **Χ.Χ.,** Άγιον.—Θά τα παραδώσουμε στην έπιτροπή του διαγωνισμού. **Κ. Άγγών,** Άρεόπολιν.—Στείλτε μας δύο φωτογραφίες. Τα τελευταία σας βελτιωμένα γάπας, όχι όμως και δημοσιεύσιμα. Προσέχετε περισσότερο. **Γ. Σαράντην,** Τά χειρογραφή σας τα παραδώσαμε στην Έπιτροπή του Διαγωνισμού. **Κ. Μυραίνην,** Πάτρας.—Αυτό που μας στείλατε είναι ένα παρμηδύ...κακής ποιότητας κι' όχι διηγημα. Κι' όμως φημισμένες φράσεις του δείχνουν ότι ό άνθρωπος που τις έγραψε, έχει μετρή στο νόημα της τέχνης. Προσέχετε λοιπόν περισσότερο, διαβάστε άκόμα πολύ και φροντίστε στο μέλλον τά θέματά σας νάναι εκλεκτικά. **Α. Μάλμο,** Χανιά.—Η «Χαρίς» σας δυστυχώς μας έπροξένησε...μεγάλη λύπη, γιατί δεν κατορθώσαμε να καταλάβουμε τί θέλετε να πείτε. **Νέστωρα,** Λευκωσίαν.—Τό χαλόνιν πολύ ci σύνθετες λέξεις που μεταμειρίζεσθε γιά δημοκραταλίες. Γράφτε πιο άπλά και θα γράφετε όμορφα τριγούδια. **Θ.Κ.,** Ηράκλειον.—Τό «Χάμεο Διανικό» εντελώς άποτυχημένο. Άποδοίμε μάλιστα, γιατί μέχρι σήμερα μας έχετε δώσει όμορφα πεζογραφήματα. Πώς αυτό; Περιμένουμε νέα συνεργασία σας. **Α.Γ.,** Θεσλονίκην.—Τό περιμένουμε. **Α.Α.,** Πειραιά.—Έξακολουθεί νάχη άκόμα πολλές άτέλειες. Όσοσο, γιά να σας ενθαρρύνουμε θα τό δημοσιεύσουμε διορθωμένο. Άποφύγετε να γράφετε σε μικτή γλώσσα, και δουλεύετε περισσότερο τις φράσεις σας. **Α. Άλικαίον,** Μαρούσι.—Άν πραγματικά φιλοδοξείτε να προσφέρετε κάτι στην τέχνη, να πάψετε, προς τό παρόν να γράφετε. Δεν σας τό λέμε γιά να σας άποθαρρύνουμε αλλά γιά να συναισθανθήτε γαλά τις ύποχρεώσεις που δεσμεύουν κάθε νέο λογοτέχνη. Όστε...**Τ. Θεοδωρίδην,** Πειραιά.—Η «Κλίση του Άποστολή» έξαιρετικά καλογραμμένο. Την κρατάμε γιά τό διαγωνισμό. **Μ. Ροματίου.**—Δυστυχώς και πάλι άκατάλληλα. **Σ. Γαρδέλην.**—Περίστε άπ' τα γραφεία μας. **Άγ. Νίχην.**—Θά δημοσιευτή. **Β. Λιάσκαν.**—Περάστε άπ' τα γραφεία μας. **Ν. Σταρίδαν.**—Περίστε άπ' τα γραφεία μας. **Α. Πιτυρόπουλον.**—Όμα κοινό και χιλιογραφικό. Στείλτε μας κάτι άλλο καλύτερο. **Β. Βαφειάδην,** Κοζάνην.—Άποτυχηάετε στην εκτέλεση. **Άκρίταν,** Καλλιμας. Σας ευχαριστούμε πολύ.Θά κάνουμε βτη πρέπει. **Γραφείοδιστήν,** **Σπάρ.,** **Χ. Άχρηστον,** **Φ. Φωτεινόν,** **Τ. Δημητρίου,** **Ν. Μπελογιάννην,** **Α. Αδύερην,** **Φ. Κλάσαν,** **Π. Βινιέσαν,** **Radio,** **Μ. Λουλούδι,** **Ζ. Βερών,** **Μποέμ,** **Ν. Βάδην,** **Α. Άποσπερίτην,** **Ψ.Ψ.Ψ. Α. Περγάτην,** **Α. Ψάλλην,** **Άθηναίον,** **Σοσάφ,** **Ημίπονος Divinus,** **Σ. Άρεώνην,** **Δ. Ντσίβλην,** **Α. Δρακον,** **Φ. Λυγών,** **Α. Λαμπρίνην,** Έναν όπειονδηήπτε, τα χειρογραφα σας έληφθησαν και θα παραδοθούν στην Κριτική Έπιτροπή του Διαγωνισμού.

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Αναγγέλλουμε και κρίνουμε βσα βιβλία μās στέλνονται σε δύο αντίτυπα).

ΚΩΣΤΑ ΒΑΡΝΑΛΗ: «Τό φός που κείναι» (Ποιήματα).
ΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΤΕΡΖΑΚΗ: «Δεσμώτες», (Μυθιστόρημα).
ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΤΗ: «Τά νάτια που διφούν», (Μυθιστόρημα).
ΑΝΤΡΕΑ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗ: «Γόρα άπ' τον Παλαμά», (Μελέτη).
ΠΑΝΟΥ ΚΟΡΑΔΗ: «Η Ζίνα», (Νουβέλα).
ΛΑΜΠΡΟΥ ΚΑΡΑΣΜΑΝΗ: «Ιστορικά Έθρυτανικά σελίδες».
ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΦΩΤΑΚΗ: «Στον ψηλοτέτη».
ΘΕΜ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ: «Άγιον Όρος».

ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ:

Τό πάσχα κυκλοφορεί:

ΝΤΟΛΗ ΝΙΚΒΑ: «Κυρία μου», (Ρομάντζο).
Φ: Μετάφραση του «Λουκιανού», με πρόλογο Μιχ. Χαννούση.

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

(Αναγγέλλουμε βσα περιοδικά μās στέλνονται με άνταλλαγή του δικού μας).

ΧΑΡΑΥΓΗ: Δεκαπενθήμερο φιλολογικό περιοδικό, Άρσολιάς.
ΜΑΚΕΔΟΝΟΠΟΥΛΟ: Μηνιαίο περιοδικό, Θεσσαλονίκη.
ΓΕΡΑ ΔΗΛΟΣ: Μηνιαίο άναμορφωτικό περιοδικό, Σέρρες.
ΚΥΝΟΥΡΙΑ: Δεκαπενθήμερος Έφημερίς, Άθήνα.
ΕΡΒΟΜΑΣ: Μεγάλη Εβδομαδιαία Έφημερίς, Άθήνα.
ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΟΙΝΩΝ: Έβδομαδιαία εφημερίς προς διάδοσιν των οίνων.
ΑΡΚΑΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ: Έβδομαδιαία εφημερίς, Τρίπολις.
ΑΝΑΤΟΛΗ: Έβδομαδιαία εφημερίς, Καρόιτσα.
ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ: Έβδομαδιαία εφημερίς, Κοκκινιά.
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ: Έβδομαδιαία εφημερίς, Σιάμον, Η. Π.
ΜΑΘΗΤΗΣ: Μαθητική φιλολ. επιθεώρηση, Άθήνα.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ

Παρακαλούνται όσοι εκ των φίλων συνδρομητών μας δεν μās έχουν στείλει μέχρι σήμερα τη συνδρομή τους, να μās την στείλουν με τήν λήψην του 4ου φύλλου μας.

Τό «ΞΕΚΙΝΗΜΑ» είναι μια προσπάθεια, άξια ένισχύσεως, που δεν πρέπει να περάση άπαρατήρητη.

Έπίσης παρακαλούνται θερμά οι φίλοι άναγνωσται, να συνιστούν τό «Ξεκίνημα» σ' όλους τους νέους που γράφουν, καθώς και σε κάθε διανουόμενο.

Τό «ΞΕΚΙΝΗΜΑ» είναι γιά τους νέους. Οι νέοι άς τό άγκαλιάσουν κι' άς βαδίσουν μαζί στο δρόμο της τέχνης.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Όπως προαναγγείλαμε, τό φιλολογικό μνημόσυνο του έκλιπόντος ποιητού Α. Πορφύρα, θα γίνη την Κυριακήν 7 Μαΐου και όραν 101)2 στο Δημ. Θέατρο Πειραιώς.

Όμιλία κ. Μακαλάκη.
 Άπαγγελία κ. Μυρτιποτισσας.

Είσοδος έλευθερά

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ, ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ, ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ, ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ

Π. Σ. ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΥ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ : ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 37

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ : ΤΣΑΜΑΔΟΥ 44

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

= Όλα τὰ εἶδη Χαρτοπωλείου καὶ Βιβλιοπωλείου =
Καλλιτεχνικὴ ἐκτέλεσις πάσης Τυπογραφικῆς ἔργασίας